

Pěstírna hub pro postižené v obci Phong My, okresu Phong Dien

Návrh projektu vypracovaný v rámci projektu ZRS
“Sociální začleňování znevýhodněných skupin
obyvatelstva ve Vietnamu v letech 2006 - 2009“

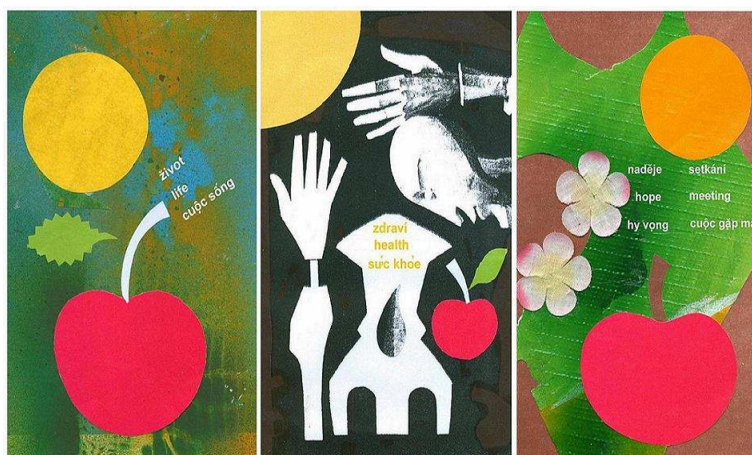
Realizátor:

Mgr. Jiří Kocourek - aplikovaná sociologie

Autorský tým:

Ing. Nguyen Viet Cuong

Mgr. Jan Černík, Mgr. Jiří Kocourek

Lokalita: Vietnam, provincie Thua Thien Hue, okres Phong Dien, obec Phong My

Metoda: Kombinované polyprofesní výzkumné šetření

Doba realizace: 15/1/2007 - 10/11/2007

Průhonice 3-2008

Obsah:

1	Úvod.....	3
2	Studie proveditelnosti – výběr z několika modelů.....	4
2.1	Výchozí teze studie.....	5
2.2	Dílna – alternativní modely.....	5
2.2.1	Pěstování dekorativních rostlin.....	5
2.2.2	Rozšířená tradiční řemeslná výroba.....	6
2.2.3	Nová zemědělská produkce.....	6
2.2.4	Výrobní zdravotnických a protetických pomůcek.....	6
2.3	Výzkum.....	7
2.3.1	Šetření proveditelnosti.....	7
2.3.2	Metoda komparace proveditelnosti.....	7
2.4	Participativní zjištění potřebnosti.....	15
2.4.1	Prioritizace variant Dílny koncovými uživateli.....	15
2.4.2	Zjištění postojů elit obce.....	15
2.4.3	Rozbor orgánů státní správy ve VSR.....	15
3	Návrh projektu „Chráněná dílna“ – pěstírna hub.....	16
3.1	Cíle a výstupy.....	20
3.2	Aktivity – stručný popis.....	21
3.3	Pěstování hub.....	25
3.4	Podmínky realizace.....	28
3.4.1	Podmínky, které poskytuje projekt.....	28
3.4.2	Podmínky v obci.....	29
3.5	Stavba.....	31
3.5.1	Technické požadavky.....	31
3.5.2	Finanční požadavky.....	35
3.5.3	Harmonogram.....	36
3.5.4	Životní prostředí.....	38
3.6	Právní subjektivita dílny a řízení.....	39
3.6.1	Organizační struktura.....	39
3.7	Vstup, výstup.....	42
3.7.1	Materiály, lidské síly, technologické vybavení.....	42
3.7.2	Marketing trhu.....	43
3.7.3	Další výrobky.....	45
3.7.4	Doprava.....	46
3.8	Doporučení o rozšíření modelu.....	46
3.9	Použité zdroje:.....	47

Tabulky a grafy:

Tabulka 1: Předběžný rozpočet na stavbu chráněné dílny.....	35
Tabulka 2: Předběžný harmonogram stavby chráněné dílny.....	38
Tabulka 3: Předběžné schéma řízení chráněné dílny.....	40

1 Úvod

Následující text je odůvodněním skutečnosti, že a na základě čeho se projekt rozhodl v rámci svých aktivit v rámci cílů „Chráněná dílna pro postižené – zřízení a provoz“ realizovat stavbu pěstírny hub přímo na území obce Phong My. Na počátku projektu bylo jen zřejmé, že je třeba zlepšit ekonomickou a sociální situaci obyvatel s doporučením výroby speciálních pomůcek. Dalším obecným cílem je integrace postižených v obci. Od těchto obecných cílů ještě zbývá dlouhá cesta realizace. V obci proběhlo terénní šetření, byla provedena analýza proveditelnosti několika navržených řešení, ze kterých vzešel ten výsledný, byla provedena analýza možnosti stavby pěstírny hub a sestaven projektový dokument, který byl přeložen do vietnamštiny a v tuto chvíli je celý návrh schválen na úrovni okresu Phong Dien, který již vyhradil na území obce pozemek, na kterém se pěstírna hub bude stavět. Protože šlo o zásadní strategické rozhodnutí projektu, považujeme za nutné zdokumentovat celý návrh tak, aby bylo zřejmé, na jakém základě naše rozhodnutí bylo provedeno, zároveň předkládáme tento návrh jak jeden z výstupů projektu za období roku 2007. Tento text neslouží k publikaci na veřejnosti, je určen pouze pro MPSV ČR jako zadavateli a ve vietnamštině orgánům státní správy okresu Phong Dien a obce Phong My. Jiným subjektům bude zpřístupněn pouze na internetu nebo na vlastní odůvodněnou žádost.

Velice děkujeme všem, kteří poskytli informace, které umožnili studii a výzkum provést, patří sem běžní občané žijící na území obce, prodejci hub, odběratelé, vedoucí zemědělských družstev, pracovníci státní správy apod. Bez jejich aktivní účasti a zapojení by nebylo možné dojít k rozumným závěrům.

V Průhonicích dne 5.3.2008

Mgr. Jiří Kocourek – vedoucí projektového týmu, vedoucí týmu Aplikovaná sociologie

2 Studie proveditelnosti – výběr z několika modelů

Autor studie: Mgr. Jan Černík

Obec Phong My je podhorským rozlehlým regionem s 11 vesnicemi. Žijí zde původní obyvatelé těchto regionů (převážně příslušníci národnosti Pa Hy a Van Kieu, ale i většinové národnosti Viet). Největší migrační vlny sem však dorazili po válce s USA, vlny nových přistěhovalců, kolonistů, kteří zde získávali jinde již těžko dostupnou půdu. Z cca 5200 obyvatel obce je asi 250 postižených. Stále zde probíhá aktualizace definitivního seznamu, které byla iniciována naším projektem. Region je poměrně rozlehlý a jeho administrativní centrum leží v jeho geografickém centru, avšak v podstatě daleko od všech vesnických center. Od hlavní komunikace Hanoj – Ho Či Minovo město je obec vzdálena 25 km. Obec sousedí se subtropickým pralesem a horským regionem. V rámci realizace projektu bylo nutné nalézt realizovatelné řešení pro splnění obecných, ale také daného konkrétního cíle. Výběr řešení mohl být proveden expertním odhadem vedení projektového týmu nebo jinými metodami. My jsme se rozhodli pro aplikovaný výzkum a kombinovanou vícestupňovou analýzu. Studie proveditelnosti byla realizována pod metodickým vedením vedoucího projektu Mgr. Jiřího Kocourka a realizována členy vedení projektu Ing. Nguyen Viet Cuongem, Bc. Nguyen Thi Lan Anh a byla provedena a autorsky řešena Mgr. Janem Černíkem. Výsledky jeho práce jsou uvedeny v této části textu.

Účelem studie proveditelnosti je poskytnout zadavateli analytické výstupy pro rozhodování o způsobu realizace některých aktivit projektu „Sociální začleňování ohrožených skupin obyvatel - provincie Thua Thien Hue ve Vietnamu v letech 2006 - 2009“

Primární zadání studie proveditelnosti (dále jen Studie) je objektivní posouzení alternativních modelů pro potřeby volby adekvátní formy i obsahu projektového cíle „Chráněná dílna“ (dále jen Dílna). Studie zároveň obsahuje průřezovou evaluaci personálního provozu projektu, doporučení a návrh modelu zřízení Dílny. Předmětem analýzy proveditelnosti je několik alternativ výrobního portfolia pro tuto dílnu, které realizátor projektu pokládá za uskutečnitelné. Tyto alternativní modely jsou výstupem nových vědomostí a zkušeností z působení realizačního týmu projektu v lokalitě.

Zadavatel (realizátor projektu): mgr. Jiří Kocourek, Aplikovaná sociologie

Realizátor (studie proveditelnosti): mgr. Jan Černík, Výzkum a vývoj v oblasti společenských věd

Kvalifikace autora pro uskutečnění této studie:

Studie potřebnosti a související výzkum v Abcházii v červnu 2006. Zaměřený na sociální integraci dětí-invalidů.

Studie potřebnosti a související výzkum v Gruzii (provincie Samtskhe/Javakheti) v průběhu roku 2006. Zaměření na podporu drobného podnikání.

Řízení projektových aktivit na podporu drobného podnikání, komunitního rozvoje a založení chráněné dílny v Gruzii a v Moldavsku

Průběh realizace šetření byl do značné míry omezený nemožností vstupu do cílové lokality způsobený administrativními obstrukcemi vietnamské strany. Šetření bylo uskutečněno v období od 11.5.2007 do 3.6.2007 převážně v provincii Thua Thien Hue. Druhá fáze šetření (po umožnění realizace) v obci probíhala od 1.7.2007 do 31.10.2007.

2.1 Výchozí teze studie

Výchozí teze studie proveditelnosti je nalézt průsečík mezi dvěma liniemi uvažování o rozvojové spolupráci.

První, řekněme konzervativní přístup je založený na předpokladu úspěšného přijímání spolupráce cílovou skupinou v jejím horizontu zkušeností, technologií a organizace. Výsledkem je podporování již fungujících modelů. Pozitivním faktorem konzervativního přístupu je snadná implementace, jistota přijetí cílovou skupinou, tj. je zaručená efektivita a udržitelnost. Kritika tohoto přístupu je založená na nízkém rozvojovém potenciálu, absence inovace a nedostatku viditelnosti (visibility), takto koncipovaných projektů. Konzervativní přístup je typický pro práci v rurálním, tradičním prostředí.

Druhá linie uvažování o rozvojové pomoci je charakteristická inovativním přístupem, který je založený na předpokladu budování nových nebo transformace stávajících institucí. Mezi pozitivní faktory tohoto přístupu patří právě rozvojový potenciál, vysoká viditelnost a efektivnost takto koncipovaných projektů. Cílem je pozitivní sociální změna. Kritika tohoto přístupu je orientovaná na nízkou udržitelnost, problematické přijetí spolupráce a nekoloniální podtext. Inovativní přístup je charakteristický pro projekty tzv. technical assistance.

Níže uvedené modely projektového výstupu „Dílna“ lze seřadit v pomyslné škále mezi konzervativním a inovativním přístupem. Jedním pomyslným pólem je tradiční způsob získávání obživy ve Vietnamu a druhým je moderní modus výroby a organizace práce jaké jsou obvyklé v ČR. Cílem této studie je nalézt optimální variantu zmíněného výstupu podle projektového záměru.

2.2 Dílna – alternativní modely

Navržené alternativní modely jsou výsledkem společné úvahy realizačního týmu. Vedle níže navržených modelů byla zvažovaná výroba a zpracování energetických surovin (manioková nať, buvolí trus) – tento model ale neprošel přes stanovené principy ekologické sensitivity (nutné pojivo); počet koncových uživatelů (k výrobnímu zařízení není potřeba více jak 2 lidi); technologická náročnost provozu (ve Vietnamu nedostupné zařízení). Úvahy realizačního týmu směřovaly také k zavedení zcela nové řemeslné výrobě, ale nepodařilo se identifikovat konkrétní výrobní portfolio. Vedle níže zmíněného pěstování orchidejí bylo zvažované pěstování bonsajů a sukulentů, ty jsou ale ve Vietnamu tradičně pěstované buď jako relativně objemné rostliny nebo jako součást kamenných dekorací znázorňující skalnatou krajinu. Tato produkce vyžaduje značnou fyzickou námahu a je tudíž nepřijatelná pro osoby s postižením.

2.2.1 Pěstování dekorativních rostlin

Dekoratивní rostliny jsou nedílnou součástí vietnamské kultury bydlení. Také proto je pěstování orchidejí, sukulentů a bonsajů ve Vietnamu častým způsobem přivýdělnku vesnické populace. Například v obci Phong My jsou sazenice orchidejí získávané v lese. Produkci vykupují obchodníci, kteří mají zřízený prodej ve stabilním obchodu nebo

pouliční prodejci. Pěstitele, kteří mají orchideje, sukulenty a jiné dekorativní rostliny jako hlavní nebo významný zdroj obživy, mají vybavené pěstírny a zároveň si sami zajišťují prodej.¹

Obec není ideální pro pěstování orchidejí z klimatických podmínek, sazenice jsou dováženy z jiných provincií Vietnamu.

Během šetření v lepším případě dováženy z jiných provincií Vietnamu.

Už teď se zabývají invalidé

2.2.2 Rozšířená tradiční řemeslná výroba

Domácká rukodělná výroba se může opírat o dostupné surovinové zdroje a dostatek pracovní síly. Zboží z proutí a jiných přírodních materiálů je viditelně přítomné na trzích i ve vietnamských domácnostech. V obci Phong My je tradiční řemeslná výroba běžným způsobem doplňkové subsistenční aktivity.² Na tržnici v Hue jsou dostupná košťata, košíky, rohože, ratanový nábytek, pokrývky hlavy, tykve a výšivky. Některé rukodělné výrobky z rákosu a bambusu jsou součástí zboží pro turisty, které nabízejí obchody v centru Hue.

2.2.3 Nová zemědělská produkce

Stávající zemědělské komodity obce Phong My jsou typické pro danou provincii: rýže, maniok, kaučuk a zelenina. Tedy komodity, jejichž produkce vyžaduje fyzickou zdatnost. Úvaha tedy směřuje k takové zemědělské produkci, kterou by byli schopni obstarávat invalidé. Pěstování hub je logickým závěrem této úvahy, způsob pěstování nevyžaduje velkou fyzickou námahu ani dlouhé přesuny. Výroba je koncentrovaná v pěstírně v rámci obce. Houby jsou běžnou součástí vietnamské kuchyně, obzvláště v postních dnech.

2.2.4 Výroba zdravotnických a protetických pomůcek

Saturování poptávky v této specifické ekonomické nise představuje samo o sobě významný rozvojový potenciál. Pro většinu postižených ve Vietnamu je každodenní používání speciálních pomůcek nedostupné, v lepším případě jde pouze o základní zdravotnické pomůcky. Poptávka v případě dostatečné ekonomické síly postižených a jejich rodin zajištěná díky vysokému výskytu postižených ve Vietnamu.³

¹ Portfolium v rámci šetření oslovených pěstitelů/obchodníků bylo vždy doplněné o související komodity, jako jsou například akvarijní ryby, drobné skalky do květináčů apod.

² Výroba rohoží je ale například hlavním zdrojem obživy invalidy a jeho rodiny v Phong My.

³ Ekonomické možnosti do značné míry určuje přítomnost zahraničních organizací a jejich programů na pomoc postiženým lidem.

2.3 Výzkum

Studie je založená na výzkumu realizovaném ve dvou etapách výzkumu v provincii Thua Thien - Hue, několik rozhovorů bylo získáno v Hanoji a v Danangu. V obci Phong My nebylo umožněno realizovat šetření podle původně zamýšleného harmonogramu a v plné šíři z důvodů administrativních obstrukcí. Na toto významné omezení výzkumu bylo nutné reagovat zásadními úpravami šetření oproti původnímu záměru.⁴

- **I. etapa – Šetření proveditelnosti:** Cílem první etapy výzkumu bylo zjistit, zda a jak by navrhované modely Dílny byly proveditelné v kontextu provincie a obce. Proveditelnost byla nahlížena pomocí respondentů vně obce. V první etapě byl uskutečněn sběr dat, které vypovídají o základní nebo klíčových faktorech proveditelnosti navržených alternativ Dílny.
- **II. etapa – Participativní zjištění potřebnosti:** V druhé etapě bylo uskutečněno šetření priorit cílové skupiny a přípustnost projektového výstupu pro elity v obci Phong My.

2.3.1 Šetření proveditelnosti

Sběr informací byl uskutečňovaný pomocí semi-strukturovaných rozhovorů. Kromě rozhovorů s realizátory projektu byla nutná asistence tlumočnicka. Celkem bylo uskutečněno 17 rozhovorů (včetně obou členů realizačního týmu). Návazné šetření této nedílné části výzkumu proveditelnosti uskutečnili vyškolení místní spolupracovníci v průběhu července a srpna. Data byla doplněna zúčastněným pozorováním fungování provozů relevantních dílen nebo výroben na celém území VSR, kde byli uskutečněny rozhovory.

Většina rozhovorů je zaznamenaná, relevantní informace jsou zapsané v excelových tabulkách (viz Příloha č. 1). Jednotlivé body v tabulce jsou zároveň i (semi)strukturou rozhovoru, odpovídají i níže uvedeným kategoriím a srovnávacím kritériím. Při rozhovorech byla snaha ze strany řešitele výzkumu i tlumočnicka sjednotit kvalitu informací, tak aby byly získané hodnoty co nejvíce porovnatelné.⁵

2.3.2 Metoda komparace proveditelnosti

Vstupní informační materiál analytické části studie je tříděn v pěti kategoriích (viz níže), které zohledňují kvality, podle kterých jsou jednotlivé alternativní modely Dílny srovnatelné. Každá z těchto komparativních kategorií obsahuje několik empiricky porovnatelných faktorů proveditelnosti. Na vyhodnocení těchto „tvrdých dat“ navazuje kvalitativní hodnocení „měkkých dat“.

Empirické (tvrdé) faktory proveditelnosti pro každou z alternativ Dílny jsou vyhodnocované v jednoduché škále 0 až 3, přičemž hodnocení 0 (nevyhovuje) posuzovanou alternativu Dílny v kterémkoliv z těchto kritérií diskvalifikuje z rozhodovacího procesu, jelikož „tvrdé faktory“ jsou zároveň principy stanovené

⁴ Nebyl uskutečněn místní ekonomický audit. Administrativní schválení projektu nebylo k dispozici během přítomnosti realizátora výzkumu přímo v terénu.

⁵ Jednotná kvalita dat je v podobných šetřeních ideálem. V našem případě jsme například uskutečnili rozhovory s různými trhovci na provinčním trhu, ředitelem mise organizace z USA anebo ředitelem ústavu pro aplikování biotechnologií. Přes variabilitu cílové skupiny jsou výsledná data srovnatelná.

projektovým záměrem a schválené realizačním týmem. Navazující škála je následující:

- 1 – splňuje minimální požadavky;
- 2 – splňuje požadavky dostatečně (např. za splnění některých podmínek);
- 3 – vyhovuje v plné míře (posuzovaný faktor proveditelnosti nepředstavuje problém).

Multiplikační (měkká) data jsou formulována v dichotomii motivace pro uskutečnění posuzovaného modelu versus očekávané potíže. Ve sloupcích „motivace pro“ a „očekávané potíže“ mohou být uvedené nejvýše tři faktory, které se vzájemně odečítají, tj. pokud jsou pro určitý model dva pro faktory (motivace) a tři proti (očekávané potíže) pak je výsledek -1, který se odečítá od součtu bodů za tvrdá kritéria. Předmětem komparace jsou dílčí faktory, které pozitivně nebo negativně ovlivní proveditelnost alternativních modelů Dílny.

A/ Operační proveditelnost:

V této kategorii jsou posuzované sociální aspekty každé z alternativ a právě pro tuto srovnávací kategorii je klíčové šetření priorit cílové skupiny a elit v lokalitě. Vedle těchto vnitřních aspektů výstup posuzuje **návaznost Dílny na další, existující či potenciální síť v obci a regionu a rozvojový potenciál** v rámci měkkých srovnávacích kritérií. Tvrdá srovnávací kritéria jsou: **Priority cílové skupiny a elit v obci; Optimální počet koncových beneficiářů Dílny; Vklad beneficiářů Dílny.**

B/ Technická proveditelnost:

V rámci této srovnávací kategorie je posuzovaná technologická proveditelnost všech alternativ Dílny. Tvrdá kritéria jsou: **Dostupnost technologie; Realizace provozu** (náročnost stavby); **Dopad na životní prostředí; Soulad s urbanismem obce.** Měkká kritéria jsou: **Technické dovednosti koncových uživatelů; Technická synergie s dalšími aktivitami; (jiné) Faktory technologie.**

C/ Proveditelnost z perspektivy času:

Tato srovnávací kategorie slouží k vyhodnocení alternativ Dílny z hlediska temporality, tj. především kolik každá z nich vyžaduje času k realizaci a jak provoz podléhá sezónnímu cyklu. Tvrdá kritéria jsou: **Zahájení provozu; Nároky provozu na čas v 1. roce; První příjmy koncových aktérů.** Jediné měkké kritérium je: **Časová podmíněnost výroby** (z hlediska sezónního cyklu)

D/ Ekonomická proveditelnost:

Účelem této klíčové kategorie je posouzení proveditelnosti z hlediska nákladů, příjmů a marketingových kvalit které jsou vázány ke každému z navrhovaných modelů. Tvrdá kritéria jsou: **Náklady (realizace); Hrubý příjem za 1. rok;**

Support for Development of Social Capacities
of Inhabitants of the Thua Thien - Hue

Konkurence a možnosti odbytu. Měkká kritéria jsou: Ostatní kvality trhu s komoditou; Provozní náklady; Ekonomická udržitelnost.

2.3.2.1 Vyhodnocení proveditelnosti

Operativní proveditelnost						
Aktivita/model	Akceptace klíčovými aktéry / Prioritizace v obci	Optimální počet koncových uživatelů	Vklad koncových uživatelů	Motivace	Očekávané potíže	Hodnoce
				>návaznost na sítě v regionu a lokalitě >rozvojový potenciál pro lokalitu		
Výrobní zdravotnických/protetických pomůcek	1	2	1	> Vysoký rozvojový potenciál pro obec > Napojení na projekty pomoci invalidům		6
Tradiční řemeslná výroba: košťata, košíky, rohože	3	1	2	>návaznost na obchody pro turisty	>neinovativní přístup	6
Pěstování orchidejí	1	2	2		>neinovativní přístup	4
Pěstírna hub	3	3	1	> vysoký rozvojový potenciál >možnost extenzivního šíření v oblasti		9

Z hlediska operativní proveditelnosti je evidentně nejefektivnější varianta založení komunitní pěstírny hub. Pomineme-li akceptovatelnosti elitami obce a prioritizaci potenciálními koncovými uživateli (analýza viz níže) jsou klíčové měkké faktory proveditelnosti. Vysoký rozvojový (inovativní) potenciál představuje obeznámení lidí v obci s moderními metodami pěstování netradiční potravinářské komodity a nové formy kooperativního hospodaření. Vzhledem k tomu že jde o zemědělství, lze očekávat snadné propojování se stávajícími obživnými aktivitami. Forma organizace pěstírny umožňuje ustavení centrálního (rozuměj komunitního) provozu a na něj navázané satelitní provozovny v domácnostech. Konečně je model přenositelný do jiných částí provincie. Nižší hodnocení výrobní zdravotnických pomůcek je zapříčiněné nezvyklostí obdobného provozu v obci. Oproti tomu obě tradiční formy provozu Dílny mají nižší ohodnocení díky absenci přínosu pozitivní sociální změny – neinovativní přístup.

Technická proveditelnost						
Aktivita/model	Náročnost technologie stavby / provozu	Dostupnost Zdrojů/Surovin	Soulad s urbanismem obce /dopad na životní prostředí	Motivace	Očekávané potíže	Hodnoce
				>technologická návaznost >další faktory technologie		
Výrobna zdravotnických/protetických pomůcek	1	1	2		> nevyhnutelnost energií > nutné strojové vybavení	2
Tradiční řemeslná výroba: košťata, košíky, rohože	3	3	3	> možnost varianty domácí výroby		10
Pěstování orchidejí	3	3	3	> možnost varianty domácí výroby		10
Pěstírna hub	2	2	2	> možnost varianty domácí výroby >vedlejší výstup hnojivo	> vysoké nároky na sterilní prostředí	7

Faktory technické proveditelnosti jsou bez negativního dopadu na obě tradiční výroby. Pěstování orchidejí i výroba proutěného zboží jsou zcela v řádu dosavadní zkušenosti cílové skupiny a bez negativního dopadu na životní prostředí i urbanismus obce. Obě formy tradiční výroby jsou navíc návazné na stávající domácí výrobu. Pěstírna hub má určité technologické nároky, jež jsou ale uskutečnitelné. Výrobna zdravotnických pomůcek je evidentně značně omezená komplikovanou realizací i provozem. Obec obývají především rolníci, kterým je takto náročná řemeslná výroba zcela cizí. Technologické nároky této varianty Dílny hraniční s faktickou proveditelností.

Proveditelnost z perspektivy času						
Aktivita/model	Zahájení provozu do začátku roku 2008	Nízké nároky provozu na čas v 1. roce	První příjmy koncových aktérů	Motivace	Očekávané potíže	Hodnoce
				>časová podmíněnost výroby (cyklus)		
Výrobna zdravotnických/protetických pomůcek	1	1	2	>zcela mimo jakýkoliv cyklus		5
Tradiční řemeslná výroba: koštata, košíky, rohože	3	3	3			9
Pěstování orchidejí	3	1	1		>dlouhé vegetační období rostlin >nevyhnutelný sezonní charakter	3
Pěstírna hub	3	2	2			7

Na temporalitě nejméně závislá forma Dílny je tradiční výroba, provoz může být zahájený kdykoliv. Jistou časovou investici vyžaduje zahájení pěstování hub. Technologická náročnost realizace výroby zdravotnických pomůcek je příčina významné časové náročnosti této varianty dílny. Dlouhé vegetační období orchidejí naopak zakládá na vysoké nároky na čas, které navíc umocňuje podřízenost sezónnímu cyklu.

Ekonomická proveditelnost						
Aktivita/model	Náklady	Hrubý příjem za 1. rok	Konkurence	Motivace	Očekávané potíže	Hodnoce
				>Ostatní kvality trhu s komoditou >Provozní náklady >Faktory ekonomické udržitelnosti		
Výrobna zdravotnických/protetických pomůcek	1	1	1		> nezbytný silný partner - nezajištěný odbyt	2
Tradiční řemeslná výroba: koštata, košíky, rohože	3	1	1	> minimální provozní kapitál	> nesouvislý odbyt	5
Pěstování orchidejí	3	2	2	> minimální provozní kapitál	> nesouvislý odbyt	7
Pěstírna hub	2	3	3	> nová komodita na trhu	> zajištěný odbyt	9

Zajištěný odbyt a předpoklad nízké konkurence na trhu jsou určující faktory pro snadnou ekonomickou proveditelnost pěstírny hub. Ekonomická proveditelnost obou tradičních forem Dílny je zde podmíněna nezajištěným odbytem a nízkou ziskovostí. Předpoklad vysokých nákladů realizace výroby zdravotnických pomůcek a opět nejistý odbyt zakládá na oprávněné pochybnosti proveditelnosti této varianty Dílny.⁶

⁶ V těchto místech vyhodnocování proveditelnosti měla být klasická „Cost-benefit“ analýza. Odlišnost jednotlivých variant a tím i vstupní data neumožňují srovnávat náklady a přínosy jednotlivých variant. Největší komplikací při zjišťování dat bylo získat hodnověrná a relevantní data pro tradiční výrobu proutěného zboží. Trhovci se dosti zdráhali svěřit se svými obchodními úspěchy, jejich odpovědi byly neurčité a mlhavé. Snahu o omezení informací lze přikládat kulturním vzorům ekonomického jednání. Data ekonomického charakteru k výrobě zdravotnických/protetických pomůcek bylo možné zjistit pouze v ČR, jediný relevantní vietnamský respondent nebyl ochotný se podělit o své náklady a příjmy. Nejbližší splnění nároků na vstupní data byly informace získané k pěstování orchidejí a hub. Z těchto důvodů je vyhodnocení ekonomické proveditelnosti měřené jako u ostatních kategorií.

Celková proveditelnost					
Aktivita/model	Operativní proveditelnost	Technická proveditelnost	Proveditelnost z perspektivy času	Ekonomická proveditelnost	Hodnocení
Výrobná zdravotnických/protetických pomůcek	6	2	2	5	15
Tradiční řemeslná výroba: koštata, košíky, rohože	6	10	9	5	30
Pěstování dekorativních rostlin: sukulentů a orchideje	4	10	3	7	24
Pěstírna hub	9	7	7	9	32

Vysoké hodnocení varianty pěstírna hub je daná spojením faktorů přijetí v obci a rozvojovým potenciálem „pozitivní hodnoty se v této kategorii u žádné z ostatních variant nesešly. Pěstírna hub se zdá být velmi dobře proveditelná z ekonomického hlediska. Realizace provozu má jisté nároky na čas a technologii, ale ne tak zásadní aby byla proveditelnost v těchto perspektivách výrazně komplikovaná. Výsledná proveditelnost pěstírny a tradiční výroby proutěného zboží je zde de facto totožná, rozdíl dvou bodů nelze pokládat za diferenci. Vstupní informace ani vlastní metoda měření proveditelnosti není natolik přesná, aby bylo možné stanovit přesnou míru proveditelnosti jednotlivých variant bez „statistické“ chyby. Ačkoliv je hodnocení proveditelnosti podloženo informacemi, je subjektivní. Úsudek realizátora je součástí procedury. Odlišnost spočívá ale v kvalitativních aspektech obou modelů, které šetření nemohlo v plné šíři zachytit. Tradiční výroba proutěného zboží kompenzuje nedostatek „rozvojovosti“ a nejistý odbyt nízkými náklady na čas i finanční zdroje. Hodnocení jednotlivých proveditelností tradičních modelů Dílny má výraznější výkyvy oproti oběma inovativním variantám. Pěstování orchidejí se nezdá být příliš atraktivní pro koncové uživatele, což se potvrdilo i nízkou proveditelností z ekonomického hlediska. Proveditelnost pěstírny orchidejí je navíc závislá na vegetačním cyklu a počasí. Výrobná zdravotnických/protetických pomůcek pravděpodobně o zemědělské obce zřejmě nepatří. Determinující je náročná řemeslná výroba, vysoké nároky na surovinové toky, nezajištěný odbyt a nezbytné vysoké investice času a finančních zdrojů.

2.4 Participativní zjištění potřebnosti

V rámci šetření byly oslovené dvě skupiny. Koncoví uživatelé se vyjadřovali k vlastnímu projektovému výstupu a k jeho jednotlivým variantám. Druhou skupinou Místní elity. Šetření prováděl jeden ze sociálních pracovníků již bez účasti realizátora výzkumu.

2.4.1 Prioritizace variant Dílny koncovými uživateli

Z celkových 24 potenciálních uživatelů dílny bylo osloveno 14. K projektovému výstupu se vyjádřili veskrze pozitivně. V odpovědích můžeme sledovat škálu postojů, od obav až po naději a odhodlání k účasti. Někteří invalidé jasně pochopily projektový záměr jejich integrace jako celku (svěpomocná skupina) i ve smyslu zapojení do ekonomického a veřejného života obce.

Jednotlivé varianty Dílny respondenti hodnotily vcelku jednoznačně. Výsledky de facto kopírují a tím i verifikují předchozí šetření proveditelnosti. K možnosti výstavby pěstírny hub se pozitivně vyjádřilo mírně přes polovinu dotázaných, přestože ve stejné odpovědi zároveň vyjádřili nějakou formu pochybnosti (např. že o pěstování hub moc nevědí). Vcelku pochopitelně se přikláněli k tradiční, proutěné výrobě (polovina dotázaných). K okrasným květinám se pozitivně vyjádřila méně než polovina dotázaných, nejčastější byly pochybnosti ohledně odbytu (srovnej ekonomickou proveditelnost této varianty). Zde pokusně testovanou možnost výroby energetických surovin respondenti ohodnotili buď nezájmem nebo odmítnutím, obdobně jako Výrobna zdravotnických/protetických pomůcek. Oba vlastní návrhy respondentů na podporu invalidů se vztahují k pořízení hovězího dobytku.

2.4.2 Zjištění postojů elit obce

Hodnocení zástupců obecních elit k jednotlivým variantám dílny pozoruhodně verifikuje předchozí šetření proveditelnosti. Respondenti hodnotili v obdobné škále (0 až 3) jednotlivé varianty Dílny. Otázky byly formulované tak aby respondenti každou variantu posuzovali v rámci kategorií proveditelnosti viz tabulka participace.

Pochopení záměru projektu s Dílnou je markantní. Všichni oslovení reprezentanti obce vnímají Dílnu jako pozitivní přínos pro obec, jako možnost integrace invalidů v obci. Tento postoj je možná výsledkem práce realizačního týmu v obci (s elitami bylo možné komunikovat i během nemožnosti přímého působení v obci). Lidový výbor obce se zjevně zdráhalo podat konkrétní vyjádření.

Výsledek pěstírny hub je opět nejvyšší (143 bodů) s minimálním odstupem na tradiční proutěnou výrobu (136 bodů celkem). Ostatní varianty se pohybují několik řádů níže: Pěstování orchidejí – 16 bodů; Výroba energetických surovin – 35 bodů; Výrobna zdravotnických/protetických pomůcek – 25 bodů.

2.4.3 Rozbor orgánů státní správy ve VSR

Nakonec se k modelu pěstírny hub a k jiným modelům vyjadřovali náčelníci všech vesnic v rámci obce. Tento model byl i jimi vyhodnocen jako nejvíce perspektivní. Následně na celý výzkum byl vyhotoven projektový návrh pěstírny hub včetně základní stavební dokumentace. Tento návrh předložen okresu Phong Dien a všem zainteresovaným relevantním institucím. Na společné schůzi těchto úřadů a subjektů byl s definitivní platností model schválen.

3 Návrh projektu „Chráněná dílna“ – pěstírna hub

Autor textu: Ing. Nguyen Viet Cuong

Spoluautor: Mgr. Jiří Kocourek

Založení a provoz chráněné dílny je jedním z hlavních cílů projektu „Sociální začleňování ohrožených skupin obyvatel - Provincie Thua Thien Hue“, který je realizován od listopadu 2006 do listopadu 2009 ve Vietnamu. Tento projekt reaguje na mezinárodní dokumenty o rozvojové spolupráci, aktuální politické cíle a reálné potřeby Vietnamu a lokality Phong My v oblasti sociální a v oblasti zdravotní péče a je v souladu s dlouhodobými rozvojovými prioritami vietnamské vlády.

Tento návrh modelu chráněné dílny vychází z:

- terénního výzkumu realizovaného v obci Phong My,
- realizace studie proveditelnosti projektu „Chráněná dílna“,
- poznatků členů týmu, získaných během návštěv a rozhovorů v Ústavu biologické technologie Vietnamské univerzity v Hanoji,
- ... v Ústavu pro rostlinnou biotechnologii,
- ... ve střediscích pěstujících houby v Hung Yen, Phu Luong,
- uvedené literatury v závěru projektového návrhu,
- poznatků zjištěných v rámci terénní práce, návštěvy Aliance zemědělských družstev v Hue,
- návštěvy jednotlivých pěstíren hub v Hue,
- návštěvy v zemědělském družstvu v obci,
- v neposlední řadě z poznatků o ekonomických podmínkách v obci – viz kapitola II.

Stručný popis cílového stavu chráněné dílny

Dílna je koncipována jako:

- centrum projektu (kancelář, přijímací, vzdělávací a osvětová místnost)
- centrum podpory domácí výroby v obci zprostředkující prodej rodinám, které již samy něco vyrábějí
- chráněná dílna pěstování hub – centralizovaná
- chráněná dílna pěstování hub – decentralizovaná do jednotlivých domácností
- chráněná dílna pěstování hub s přidruženou výrobou návazných výrobků
- případně centrum podpory odbytu vypěstovaných hub a dalších návazných výrobků
- pravděpodobně i jako centrum poskytování určitých sociálních služeb chudým domácnostem a postiženým

O provoz dílny se do jejího uvedení do finálního provozu bude starat projektový management společně s jedním určeným sociálním pracovníkem. Postupem času bude předána jinému provoznímu managementu či právnímu subjektu a postiženým samotným. Konkrétní forma bude ještě specifikována. Již od počátku však bude spravována i zástupcem druhé strany, aby byl přechod dílny na jiný správní subjekt plynulý.

Jedním z velmi podstatných bodů zřízení dílny je zajištění inženýrských sítí, správného klimatu a hygieny v dílně, ochrany hub před plísněmi apod.

Další zásadní otázkou je výběr postižených na jednotlivé pracovní pozice a chráněné úpravy v dílně.

Dílna by měla nenásilně navazovat na zdejší tradice, na zdejší přírodní prostředí a krajinný reliéf, stavebně by neměla vybočovat příliš z okolí v obci. Měla by zajišťovat dostatečné výtěžky, aby se její zaměstnanci užívali samostatně bez pomoci projektu. Měla by zaměstnávat v první fázi minimálně 10 postižených + 2 intaktní zaměstnance. Dále by se měla rozvíjet tak, aby nebyl kladen důraz jen na co nejvyšší zisky, ale aby tyto zisky byly zpětně využívány pro vytváření dalších pracovních pozic a případně i napojování provozu dílny na hospodařící činnosti dalších cílových domácností v obci.

Klíčovým problémem je rovněž efektivní vzdělávání zaměstnanců dílny a péče o jejich zdraví.

Popis projektu založení dílny je koncipován dlouhodobě. V první řadě je popsána fáze zřízení (horizont dvou let) + výhledy do budoucna. Na konci následujícího textu je předběžně diskutována forma existence dílny v dalších obdobích s návrhy na další vývoj rovněž v celém systému ekonomiky obce.

Dílna navazuje na následující priority projektu:

- **zlepšení ekonomické situace** cílových skupin projektu:

Dílna zajistí celoroční práci alespoň 12 lidem v obci s možností rozšíření výroby do rodin – v kapitole VII.; Dle rozpočtu projektu zaměstnanec má zajištěný příjem do doby předání projektu cca 500 tisíc dongů měsíčně (za hranice chudoby se oficiálně ve venkovských horských regionech považuje měsíční příjem na osobu nižší než je 200 000 VND). Celkový nutný minimální čistý výnos na platy zaměstnanců tedy činí 6 500 000 VND měsíčně a více, to vzhledem k tomu, že je třeba počítat s odměnami pro řídicí pracovníky dílny. Jakékoli navýšení výnosu bude investováno buď do rozšíření výroby, nebo do přijetí nových zaměstnanců. Rozhodování o investici výnosu je až do ukončení projektu v kompetenci managementu projektu. Při předání dílny novému managementu se nový management smlouvně uváže k dodržování určitých ekonomických zásad s ohledem na zájmy integrace postižených v obci.

Dle zjištěných informací z výzkumů a rozhovorů připadá na každého zaměstnance v průměru výnos z výroby takového modelu dílny 300-500 tisíc dongů měsíčně, a to i po předání dílny do rukou oprávněných osob⁷. Tato částka

---

⁷ Rozhovor s panem Phucem, předseda sdružení válečných veteránů, zakladatel dílny na výrobu hub v Hung Yenu dne 6.4.2007; Rozhovor s panem Thuem, předseda zemědělského drážstva v Phu Luong, Hue

se pohybuje podle sezóny a efektivity jednotlivých činností (např. V zimě se dají pěstovat žampiony za lepší cenu. V letních teplotách houby nemohou růst. V oblasti, kde se bude nacházet dílna, je poměrně příznivé klima. Teploty ve srovnání s okolními oblastmi jsou nižší díky výšce nad mořem. Proto lze předpokládat, že z hlediska klimatu by byly podmínky pro fungování dílny zajištěny .

- dílna vytváří **nové pracovní příležitosti**:

Polepší se situace na trhu práce v obci. V této oblasti se rýže sklízí dvakrát do roka (od ledna do dubna a od srpna do října). V období mezi žněmi většina lidí nemá práci - zhruba 6 měsíců, pokud se někteří nevěnují jiným činnostem např. obchodu, nebo pěstování zelenin, manioku. Jen ti, kteří obchodují, mají práci na celý rok. V obci byly realizovány pokusy o oživení tradičních řemesel. Lidé byli poslání na kurs pletení tradičních výrobků jako jsou košíky, talíře, dózy z bambusu a ratanu. Bohužel tyto pokusy nebyly úspěšné také proto, že nebylo možné sehnat v lokalitě dostatek materiálu pro výrobu. Nákupní cena materiálu mimo lokalitu byla velmi vysoká. Náklady na výrobu převýšily zisky, odbyt byl zamýšlen pouze na export, proto byla dílna závislá na objednavce exportéra⁸.

- dílna bude přispívat k **omezení chudoby obyvatelstva**:

Z hlediska krátkodobého dílna bude finančně podporovat nejvíce cílové skupiny v obci ze zdrojů projektu a vytvoří trvale udržitelnou strukturu příležitostí pro stále zaměstnání vybraných skupin a jedinců z hlediska dlouhodobého;

- svou výstavbou nepřímo dílna zasáhne i do sektoru **rozvoje venkova**:

Jedním z cílů vietnamských autorit, v tomto případě okresu, je zlepšovat a vybudovat infrastrukturu v lokalitě. Tento cíl byl předsedou okresu zahrnut mezi cíle projektu proto vybudování samotné dílny a také osvětové kanceláře v obci, která bude novým ekonomickým, společenským a vzdělávacím objektem v obci. Dílna bude postavena s ohledem na životní prostředí a to nejen z hlediska techniky ale i z hlediska estetiky. Kromě toho, že dílna propojí větší množství domácností, vyvine nové aktivity. Bude centrem, kde se mohou zájemci setkat a podílet se své zkušenosti jiným apod...

- přispět k řešení **hlavních sociálních problémů** komunity v Phong My:

snaha bude, aby se dílna stala centrem nejen ekonomickým ale i osvětovým v lokalitě, kam budou moci přicházet i příslušníci cílových skupin z jiných okolních lokalit, aby se mohli svěřit své zkušenosti, dílna vychází z dosud realizovaného kvalitativního šetření relativně novodobých sociálních tradic regionu a jeho potřeb, podporuje přirozený vývoj lokality a jeho zdravý aktivní rozvoj, zavádí do regionu pěstování nové plodiny a nového způsobu ekologického hospodaření. Postižení nejen , že budou moci nalézt zaměstnání a

---

dne 27.09.2007. Podle internetových tisků *Vietnamská Pošta, vnexpress atd.* výsledky zemědělcům, kteří se věnují pěstování hub, jsou velmi příznivé. Lidé v určitých oblastech dokonce vynechávají tradiční rostliny jako arašidy, aby se mohli věnovat pěstování hub.

⁸ Rozhovor s vedoucím zemědělským družstvem panem Vinhem, dne 16.4.2007 a dalšími.

zvýšit tak status jak svůj ale i celé hospodařící domácnosti, ale také se zvýší jejich status v očích ostatních obyvatel obce a obecních autorit;

- zapojit cílovou lokalitu **do procesu globálního vývoje**:
dílna představuje jako pilotní projekt, do kterého se později mohou zapojit další subjekty: např. farmaceutické firmy, zpracovatelské firmy atd. – viz kapitola VII., projekt je zároveň pilotem sociálních projektů v postižených lokalitách dioxiny;
- dílna bude zároveň zvyšovat **povědomí o situaci** obyvatel obce u relevantních institucí:
vybraní zájemci v lokalitě, relevantní instituce se budou moci zúčastnit školení jako přípravy do zaměstnání. Realizace dílny vzbudí zájem u zainteresovaných stran, které se na ní aktivně budou podílet. Zapojí i podnikatelé a další prestižní organizace provincie a tím roznese sdělení a informace dílny v rámci celé provincie.
- **podpora rovného postavení žen a mužů a polepšení postavení etnických menšin**: toto kritérium bude uplatněn při výběru zaměstnanců do dílny – viz kap. V.

Hlavní rizika

Zkušenosti, které členové týmu zjistili během prvního a druhého pobytu ve Vietnamu, napovídají určitá rizika, která vedou k neúspěšnosti projektu chráněné dílny:

- Největším problémem zůstává otázka schválení celého projektu. Do konce srpna 2007 projekt ještě nebyl zaregistrovaný vládní kanceláří v důsledku obstrukcí ze strany Lidového výboru okresu Phong Dien. V současné době se čeká na schválení projektu Lidovým výborem provincie a založení řídicího výboru projektu. Přípravné práce projektu byly opět povoleny.
- Z klimatických a geografických podmínek obce je patrné, že pravděpodobně nejsou nedostatečné zdroje vody v nejbližším okolí, region je každým rokem postihován více či méně pravidelnými bouřemi a rychle tekoucí vysokou vodou, záplavami.
- Politické bariéry a nezkušenost relevantních partnerů měly poměrně velký podíl na zdržení procesu schválení projektu. Tím vzniká velké riziko nedostatku času pro dokončení projektu a jeho dlouhodobou udržitelnost. V regionu je velmi nízký potenciál lidských zdrojů s dosaženým dostatečným vzděláním.

3.1 Cíle a výstupy

Cíl 1

Postavit chráněnou dílnu

Výstup 1.1

Provedení výzkumu v oblasti potenciálu ať už lidského tak i lokálního. Tj. hledání nejlepšího řešení (modelu) pro cílovou skupinu.

Výstup 1.2

Postupné založení soběstačné skupiny postižených, výběr a školení prvních zaměstnanců, průběžné další školení zaměstnanců a zainteresovaných domácností. Školení v managementu ve spolupráci s finským projektem.

Výstup 1.3

Chráněná dílna – zřízení

Zajištění vhodné lokality, vybavení, materiálu, vzorů a typů výrobků, personálního obsazení (v první fázi nejméně 10 osob (10+2)) a jeho školení, právní institucionalizace, zásobování a odbytu, organizace práce chráněné dílny. Výrobky dílny budou použity i do farmaceutického průmyslu.

Výstup 1.4

Chráněná dílna – provoz

Zajištění provozu chráněné dílny, výroby a prodeje výrobků chráněné dílny provozované a řízené pracovníky vyškolenými v rámci tohoto projektu.

Výstup 1.5

Chráněná dílna – provoz - síťování

Zapojit soběstačnou skupinu, jiné domácnosti atd.

Výstup 1.6

Zajištění nové právní subjektivity dílny a její dlouhodobé udržitelnosti, zajištění dodržování rozvojových principů v rámci fungování dílny po ukončení českého rozvojového bilaterálního projektu.

Cíl 2

Osvětová kancelář v rámci dílny: posílení komunitní spolupráce. Tzn. zapojení (začlenění) dalších rodin. Případně zaměstnání sociálního pracovníka, pracovníků. Pravděpodobně bude postavena i jedna místnost za účelem vzdělávání.

Výstup 1.2

Vybudování osvětové kanceláře při chráněné dílně, kde se lidé mohou setkávat a sdílet se se svými zkušenostmi nejen z práce ale i ze svého života

Výstup 2.2

Příprava a realizace školení zapojených subjektů. Předání znalosti a techniky pěstování, aby si lidé (začleněné subjekty) mohli využít doma

Výstup 2.3

Zvýšená informovanost komunity

Příprava a distribuce osvětových a informačních materiálů, které budou vhodnou formou informovat obyvatele komunity o možnostech, které jim nabízí tato dílna.

Cíl 3

Založení systému dalších výrobků

Výstup 3.1

Realizace analýzy s cílem zjistit možnosti rozšíření výroby

Výstup 3.2

Hledání a zajištění sponzorů na výstavbu a vybudování distribučních sítí

Výstup 3.3

Školení zaměstnanců, pokud půjde o výrobu, která není totožná s původní s výrobou

Výstup 3.4

Propagace: samoplecky, štítky, prodejní reklamní pohlednice o postižených.

3.2 Aktivity – stručný popis

Výzkum

Výzkum sloužil a bude sloužit ke zjištění potřebných informací, k jejich efektivní aplikaci v rámci projektu, k sestavování prezentací o projektu, k sepsání závěrečné případové studie a k další prezentaci a zveřejňování, ke zlepšování informovanosti komunity o relevantní problematice.

První přípravy výzkumu byly ve větší míře prováděny v II. pobytu projektového týmu v roce 2007 ve Vietnamu. Výzkumy ohledně dílny byly také uskutečněny v 3-5.2007. Většina rozhovorů byla uskutečněna v provinčním centru Hue, několik rozhovorů bylo získáno v Hanoji, v Danangu a v ČR. V obci Phong My nebylo umožněno realizovat šetření v plné šíři z důvodů administrativních obstrukcí a na toto významné omezení výzkumu bylo nutné reagovat zásadními úpravami šetření.

Rozdělení šetření do dvou fází: V první fázi výzkumu bylo cílem zjistit zda a jak by navrhované modely Dílny odpovídaly ekonomickému prostředí provincie. V druhé fázi uskutečnit šetření priorit cílové skupiny a přípustnost pro elity v Phong My. Mezitím budou zjištěna doplňková data v ČR i ve Vietnamu. Nejprve bylo nutné uskutečnit výběr optimálního modelu, poté rozvinutí myšlenky vítězného modelu do podoby projektového aplikovatelného záměru.

Sběr dat

Sběr informací byl uskutečňovaný pomocí semi-strukturovaných rozhovorů. Celkem bylo uskutečněno 142 + 17 + 8 + 14 rozhovorů (cílové skupiny, autority, autority dílny, zájemci o členství v soběstačné skupině). V našem případě jsme například uskutečnili rozhovory s různými trhovci na provinčním trhu, ředitelem organizace ze Spojených Států anebo ředitelem ústavu pro aplikování biotechnologií. Přes variabilitu cílové skupiny jsou výsledná data využívána pro komparaci různých modelů a variant srovnatelná⁹.

Zřízení chráněné dílny

Již od počátku realizace projektu je nutné vyhledávat vhodnou lokalitu a formu pro zřízení dílny, ale také vhodnou stavební firmu či skupinu, která by mohla dílnu připravit. Projekt plánu dílny je vytvářen na základě návrhu vytvořeného týmem, konzultací se zdravotnickými pracovníky v lokalitě, s odbornými konzultanty v oblasti medicíny a sociální práce ve VSR – viz kapitola V.

Po výběru firmy (subdodavatele) bude nutné zajistit i případný stavební dohled, který může vykonávat například i celá pracovní skupina, která se bude v průběhu celého projektu scházet. Další povinnosti a komunikaci bude zajišťovat i vietnamský koordinátor nebo jeden vyškolený sociální pracovník spolu s jedním představitelem soběstačné skupiny (cílové skupiny).

Po zřízení dílny bude nutné do ní přemístit dočasnou kancelář, některé vybavení zakoupené na počátku projektu v roce 2007 a předané sociálním a zdravotním pracovníkům v obci, další nově zakoupené přístroje, navést materiál, vybavení dílny pro provoz apod.

Vzhledem k tomu, že bude dílna první dílnou v lokalitě, budeme spíše uvažovat o využití osob s různým postižením pro různé činnosti, což bude mít dále didaktický a prezentační účel. Dílna může jít příkladem pro širokou škálu dalších chráněných dílen zřizovaných v lokalitách postižení dioxiny. Pracovní činnosti předkládaného modelu nejsou náročné a velkou částí postižených zvládnutelné.

Výběr zaměstnanců

Souběžnou činností spolu se zřízením stavby dílny je výběr vhodných zaměstnanců do práce v dílně. Vzhledem k tomu, že jde o chráněnou dílnu, zaměstnaní budou z řad postižených lidí. V obci je 250 takovýchto lidí a většina z nich jsou děti s mentálními, růstovými, fyzickými či kombinovanými poruchami a dospělí se ztrátou končetin. Ti nejvíce postižení s diagnózami popisovanými bezprostředně po vystavení přímému působení dioxinů v obci zatím byli objeveny jen v malém množství. Postižení nejsou soustředěni v rámci obce v jedné lokalitě. Vybraní pro práci v dílně mohou proto být:

- lidé z řad postižených. Nejlépe ze soběstačné skupiny, pokud se podaří do zřízení dílny sestavit takovouto skupinu,
- lidé, kteří se alespoň dokaží sami o sebe postarat (nejsou nepohybliví a nemívají záchvaty). Toto kritérium je stanoveno proto, že lidé, kteří mohou pracovat ale

⁹ Jan Černík, studie Vietnamu, 2007

- musí být pořád pod dohledem, např. ti, kteří mívají záchvaty, musí pracovat v jiném režimu. Třeba budou spolupracovat s někým, kdo by v případě záchvatu dokázal zvládnout situaci, budeme se snažit zapojit i více funkčně postižené,
- lidé, kteří nejsou alergičtí na vlhkost (plísně...). Není zatím nikde uvedeno, že houby, které budou pěstovány, nesou známky alergie. Naopak např. extrakt z žampionů působí antialergicky¹⁰,
  - člen rodiny, která má příjem pod minimem. Tzn., že tato rodina je řazena mezi chudé,
  - lidé z menšin, alespoň třetina počtu, pokud bude zvládnout jejich společnou komunikaci, musí umět vietnamsky,
  - polovina nebo alespoň téměř polovina bude z ženského pohlaví,
  - lidé, kteří nejsou alergičtí na určitý druh umělého (chemického) hnojiva, na vápno a na některý z materiálů
  - další nutná zdravotní kritéria budou stanovena až ve spolupráci s lékařem, partnerem projektu. Lékař bude spolupracovat i při tvorbě a popisu pracovních pozic a bezpečnostních opatření dílny, pracovního řádu dílny apod.

Školení

Dříve, než se budou moci vybraní zaměstnanci zapojit do procesu výroby a fungování dílny, budou vysláni na školení. Školitel bude rovněž provádět supervizi i v počátcích fungování vlastní dílny. Program školení dle návrhu Ústavu pro rostlinnou biotechnologii bude dvoutýdenní. Ústav se zabývá vývojem a pěstováním hub. Zde jsou odborníci, kteří jsou průkopníci v oblasti pěstování hub ve Vietnamu. Přímo v Ústavu jsou pěstírny a podle ředitele Ústavu již zde úspořádali úspěšně mnoho kursů. Školení bude trvat dva týdny. Zaměstnanci (ucházeči) se při školení zúčastní hodin jak teorie tak i praxe, kde budou mít možnost přímo se zapojit do procesu pěstování hub. Mají možnost navštěvovat několik úspěšných pěstíren, kde mohou čerpat zkušenosti. Po ukončení školení zaměstnanci se zapojí hned do procesu výroby v dílně pod dohledem jednoho odborníka, kterého si projekt najme na dohlížení práce alespoň na dobu první produkce (v našem případě se jedná o cca 3 měsíce cyklu růstu hub a jejich sklizeň), a to v předpokládaném období v prvním čtvrtletí roku 2008. Toto školení by mělo poskytovat zúčastněným základní techniky přípravy a pěstování hub včetně jejich sklízne a zpracování.

Momentálně jsou k dispozici další návrhy jiných institucí. Aliance zemědělských družstev nám nabídla školení. Konkrétní podmínky se ještě musí dojednat. Zemědělské družstvo v obci Phu Luong také nabízí školení. Mají největší zkušenost na pěstování kukmáku sklepního (slámovky) a lesklokorky lesklé.

Školení obsahuje jak teorii, tak praxi i hned na místě vzdělávací instituce. Na teorii ucházeči obdrží písemné materiály. Při teorii ucházeči dostanou techniky pěstování jednotlivých druhů hub při jejich jednotlivých fázích. Praxe na místě umožňují, aby ucházeči mohli aplikovat teorii, kterou obdrželi těsně předtím.

---

¹⁰ Roku 1944 publikoval fr. lékař Paul Daguin, že sušená droga z žampionů má léčebný účinek na některé alergické choroby, zejména kožní: http://www.darius.cz/archeus/B_H_zampion.html

Po školení na vzdělávací instituci, experti z této instituce budou provádět spolu s absolventy práci přímo v dílně. Dohlížejí přímo na kvalitu jejich první, resp. druhou sklizeň, podle potřeby. Kromě toho experti budou i nadále poskytovat konzultace při vzniklých technických problémech, případně navrhnout jejich řešení.

V polovině roku 2008 (pokud to umožní dostavba dílny) budou realizována další školení, v rámci kterých budou potenciální zaměstnanci připraveni na činnost v dílně. Budou ale také rovněž seznámeni s výstavbou dílny a s možnostmi jejich pracovní náplně, s průběhem pracovního poměru uzavřeného dočasně se zhotovitelem, s výhledem fungování chráněné dílny po skončení projektu, který vzejde rovněž i ze schůzek pracovní skupiny. Toto školení bude realizováno po skončení výstavby dílny.

Před realizací chráněné dílny bude možné uvažovat i o zřízení chráněného pracoviště v domácnosti postižených, například za účelem výroby zkušebních výrobků pro prezentaci. Tak bude zajištěno například to, že dílna vstoupí v povědomí ještě dříve než bude dostavěna a může být tak i zajištěn její první odbyt.

Provoz dílny

Kromě výroby dílna bude sloužit i k jiným účelům. V dílně bude sídlit vietnamský koordinátor, tedy vedoucí dílny, nebo vedoucí ze soběstačné skupiny (cílové skupiny), který za ní případně převezme odpovědnost i po ukončení realizace projektu. V kanceláři dílny se mohou konat jednání i vzdělávací semináře. Mohou zde být i prezentovány výrobky apod. V dílně může být také zřízeno centrum pro místní terénní sociální práci, bude zde tedy i prostor pro její dokumentaci. Dílna samozřejmě bude vybavena počítači, příslušenství i motocykly, které jsou požadovány v zadávací dokumentaci.

Závěrečné aktivity (předání majetku, rozšíření možnosti apod.)

Na závěr projektu proběhnou závěrečná jednání, v rámci kterých bude představený projekt uzavřen, bude rovněž ukončeno vyjednávání o institucionalizaci chráněné dílny, která je podmínkou realizace projektu. Veškerý pořízený majetek bude předán vietnamským uživatelům dílny nebo partnerům, včetně výukového manuálu a závěrečné případové studie. Budou dále navrženy kroky pro možné další využití projektu v budoucnosti v jiných lokalitách.

Vzhledem k tomu, že projekt stojí na samém zrodu dílny, a to od podnětu k realizaci daného modelu dílny, sestavení dokumentace, zřízení a provoz až po řízení dílny bude chráněná dílna dohledem projektu. Soběstačná skupina ji dočasně bude pouze provozovat, popřípadě i spravovat, ale za přesně daných smluvních podmínek, které ochrání neinvestiční a méně ziskový provoz ve prospěch začlenění většího počtu zaměstnanců. Jiné subjekty, např. partneři, autority, mohou zasahovat do celého procesu vzniku, existence a provozu dílny pouze formou konzultací či rad s cílem zlepšení, rozšíření činnosti dílny. Předání chráněné dílny jako části projektu proběhne ve stejnou dobu jako projekt samotný, a to nejlépe do rukou těch, kteří se celou dobu existence dílny podíleli na zřízení, stavbě, provozu, výrobě atd.

Chráněná dílna, která představuje jeden z hlavních cílů projektu, bude mít podobu pilotního projektu v lokalitě. Znamená to tedy, že jsou zde i další možnosti rozšíření modelu výroby dílny. Např. kompletní příprava substrátu, tím otevírá možnost zapojení jednotlivých rodin do procesu výroby (pěstování hub) - prodej substrátu těmto rodinám, a

příslib odkupu od nich. Proto pokus o vybudování zpracovatelského centra za účelem odkupu, zpracování a odbytu (vývozu) zemědělských produktů (v našem případě se jedná o houby) není neoprávněný.

3.3 Pěstování hub

Jedlé houby jsou potravinami, které mají vysoké výživné hodnoty. Obsahují množství bílkovin, které je nižší jen ve srovnání s masem a rybami. Jsou bohaté na minerály a nenahraditelné aminokyseliny, vitamíny A, B, C, D, E atd. a neobsahují toxiny. Lze je považovat za „čistou zeleninu“ nebo „čisté maso“. Kromě toho obsahují některé léčivé látky, které zvyšují tělesnou imunitu a přímo léčí některé choroby jako např.: vysoký tlak, obezita, střevní problémy, dále pročišťují krev atd. Houby jsou spotřebovány buď čerstvé, sušené nebo konzervované (nakládáné).

V posledních letech se ve Vietnamu pěstování a spotřeba hub velmi rychle rozvíjí díky jejich velmi dobrým vlastnostem, co se týče nutričních hodnot a ekonomické efektivnosti jejich pěstování. Ve Vietnamu se, podle výsledků výzkumu (podle jakého výzkumu? Uvést do poznámky), ukazuje, že jsou zde velmi vhodné přírodní, ekonomické a i sociální podmínky k pěstování hub. Vietnamské podnebí umožňuje rozvíjet pěstování jedlých hub po celý rok. Materiály k pěstování hub jsou k dispozici a za velmi příznivé ceny (uvést do poznámky, jaké materiály, uvést jich rozhodně více i do seznamu literatury), potenciál pracovní síly je ještě poměrně velký. Ovšem v posledních 10 letech i přesto, že pěstování hub byla věnována velká pozornost a je považováno jako další odvětví v zemědělství, rozvíjelo se pěstování hub v malém rozsahu a nesourodě a libovolně, houby jsou spotřebovány hlavně na vnitřním trhu, což neodpovídá tržnímu potenciálu pěstování hub.

Ve Vietnamu se pěstují hlavně hlíva ušříčná, žampion, slámovka (kukmák sklepní), Jidášovo ucho, šii-také a lesklokorka lesklá, která má léčivé schopnosti – posiluje dosti významně imunitní systém, upravuje krevní tlak a hladinu cholesterolu v krvi, léčí revma, velmi účinná je proti migrénám a nespavosti a ocení ji především kardiaci a astmatici. Obsahuje rovněž polysacharidy s protinádorovými účinky, takže je i vhodná jakožto prevence proti rakovině. Kromě těchto hub se ve Vietnamu pěstují také hlíva plicní a bílé bolcovitka ucho Jidášovo, které přináší velmi vysokou ekonomickou efektivitu. Hlíva plicní je jakousi letní sestřičkou hlívy ušříčné. Je jí velmi podobná, chuťově je stejně dobrá a vyznačuje se taktéž léčivými účinky.

Plodnice šii-také vynikají svými mimořádnými chuťovými vlastnostmi a vůní a v neposlední řadě blahodárnými účinky na lidské zdraví. Odborné publikace uvádějí, že pravidelná konzumace šii-také snižuje hladinu cholesterolu v krvi, posiluje imunitní systém a působí proti vzniku nádorových onemocnění. Houby můžeme upravovat všemi běžnými způsoby a hodí se zejména díky svému silnému aroma jako ochucující složka různých jídel. Znamenitě se hodí pod

maso do různých polévek a omáček.

Léčivé účinky Šii-také:

- posiluje imunitní systém, posiluje obranyschopnost
- působí proti vzniku nádorových onemocnění

- má protivirovou aktivitu
- účinně snižuje hladinu cholesterolu
- účinkuje proti arterioskleroze a chorobám srdce a cév (je vhodná při dietě pro nemocné s těmito chorobami)
- je zdrojem vitaminů B12 a D2¹¹

Lesklokorka lesklá

Plodnice lesklokorky lesklé obsahují uhlovodany, aminokyseliny, malé množství bílkovin, tuků, alkaloidů, vitaminů a minerálních látek jako hořčík, vápník, zinek, mangan, železo, měď a germanium. Dvě skupiny látek platí za obzvláště aktivní. Do jedné patří polysacharidy u kterých bylo několikrát prokázáno protinádorové a imunitu podporující působení. Druhá skupina sestává z tripertenů, tedy cyklických uhlovodíků, ke kterým patří rovněž vysoce aktivní ganodermik, ganolucid a

lucidemik-kyseliny. Tyto zabranují podle nejnovějších výzkumů jaterní nedostatečnosti, snižují vysoký krevní tlak, hladinu cholesterolu a potlačují uvolňování histaminu.

Lesklokorka lesklá je po staletí opěvována v čínské a japonské literatuře. V Číně je považována za houbu dlouhověkosti obdobně jako v Japonsku Shii-take. Čínskými názvy "Ling Zhi" nebo "Ling Chih" je přímo označována jako "houba nesmrtelnosti" resp. jako "magická květina". Slovo "Zhi" se dá rovněž interpretovat jako božská léčivá bylina, japonský název "Reishi" má stejný význam. Koncem 80. let byly publikovány práce dokazující schopnost houby regulovat hladinu lipidů, glukózy v krvi, krevní tlak a z houby byl izolován komplex polysacharidů příznivě ovlivňující imunitní systém. Lesklokorka lesklá patří mezi houby, které se pěstují nikoliv z kulinárních, ale především z léčebných důvodů. Vzhledem k dřevnaté konzistenci se požívá ve formě prášků, tablet, tinktur, čajů a sirupů. V čínských nemocnicích podávají pacientům extrakt z houby ve formě sirupu jako součást léčby při:

- posílení imunitního systému resp. zvýšení odolnosti vůči stresu, chronické bronchitidě
- astma
- kardiovaskulárních nemocech
- hypertenzi
- onemocnění žloutenkou
- nespavosti
- migréně
- dně
- revma
- sklerodermii
- Dermatomyositie
- Lupus erythematodes
- Alopecia areata
- Myotonia atrophicans
- Dystrophia musculorum progresiva

¹¹ <http://www.volny.cz/myceliumwolf/siitake.htm>

• a dalších poruchách

Lesklokorka lesklá byla použita i při výcviku ruských kosmonautů pro zvýšení pracovní kapacity a k rychlejšímu obnovení normálních fyziologických funkcí¹².

Hlíva ušticná

Hlíva ušticná se již koncem dvacátého století těšila značné oblibě a vedle žampionů je stále častěji k dostání v obchodech. V přírodě vyrůstají její plodnice na podzim i v zimě. Hlíva se nepoužívá jen k léčení, ale je důležitá pro výživu. Její význam je zvýšen tím, že ji lze pěstovat i na dřevitých odpadech a slámě. Piliny z listnaných stromů nebo drť či kousky větví, dřeva a kůry zejména z uvedených listnaných stromů mohou posloužit jako substrát pro pěstování hlívy. Hlíva je velmi dobrá houba, tvoří velké a masité plodnice, jež je v polévkách, omáčkách, ale i konzervovaná v octovém nálevu (nejlépe ve vinném octě). Starší plodnice a hlavně třeně bývají tuhé. Zaměnit ji s jedovatými houbami je téměř nemožné. Hlíva obsahuje polysacharid s imunomodulačním účinkem. Vědci prokázali, že glukán obsažený v hlívě přispívá ke snižování cholesterolu, upravuje krevní tlak (nemoci srdce, cévní soustavy), upravuje hladinu cukru v krvi a má i protialergické účinky."¹³

Hlíva plicní

Hlíva plicní je jakousi letní sestřičkou hlívy úšticné. Je jí velmi podobná, chuťově je stejně dobrá a vyznačuje se taktéž léčivými účinky. Roste na listnáčích, především na buku, zpravidla v trsech. Od hlívy úšticné se liší menšími plodnicemi a barvou klobouku, která je v tomto případě většinou bílá nebo jen lehce našedlá.

Hlíva ucha Jidášova

Plodnice tohoto rodu se pěstovaly v jihovýchodní Asii již před 1500 lety. I dnes jsou tradiční součástí čínských pokrmů a veřejnosti jsou známé pod názvem "černá" nebo "čínská" houba. Plodnice ucha Jidášova jsou tužší chrupavkovité konzistence a nemají žádnou výraznou chuť. Používají se k přípravě pokrmů čínské kuchyně, obzvláště jsou vhodné do salátů právě díky chrupavkovité konzistenci. Dají se dobře sušit a po namočení získávají původní konzistenci. Plodnice není rozlišena na třeně a klobouk. Tvarem a tužší chrupavčitou konzistencí připomíná lidské ucho. U nás v přírodě se většinou vyskytuje na kmenech a větvích bezu černého. Plodnice lze nalézat po celý rok.

¹² <http://zeth4beatz.blog.cz/0709/lesklokorka-leskla>

¹³ http://www.houby.net/cs/hliva_usticna/?cid=4

Zampion-Agaricus bisporus

Pěstování této houby je v Evropě nejrozšířenější a má již téměř 400 letou tradici. Umělé pěstování od prvních primitivních způsobů již dosáhlo velmi vysoké úrovně. Za účelem vysokých výnosů byly vyšlechtěny vysokoprodukční kmeny. Tyto nové kmeny mají poměrně vysoké nároky jak na kvalitu substrátu, tak na kvalitu pěstebních podmínek. Z výše uvedeného vyplývá, že příprava substrátu i samotné

pěstování je poměrně náročnou činností. Pokud si od pěstování neslibujeme špičkové výnosy, je i tato činnost doma zvládnutelná. Výhodou žampionu je, že k vývoji plodnic nepotřebuje světlo. Nevýhodou je, že od jiných pěstovaných hub často trpí chorobami plodnic. Také mušky, které nakladou vejce do prorůstajícího substrátu, dokáží způsobit "červivost" celé kultury.

Jedlá a výborná houba, je jednou z nejměkčích. Použit v kuchyni ji lze zvláště dobře jako přísadu při úpravě rybích, masitých a drůbežích pokrmů apod. Lze ji konzervovat všemi způsoby, zejména mladší plodnice.

Léčivé účinky:

- mají antibiotické účinky proti některým bakteriím
- mají antialergické účinky při konzumaci v syrovém stavu nebo sušené při nízkých teplotách do 40°C (jsou vhodné na kožní alergické choroby)

Kukmák sklepní-nám rom

Málo známé houby. Rostou na základě slámy, proto nese název „nám rom“ (slámovka). V současné době tato slámovka představuje ve Vietnamu plošné řešení týkající se zaměstnanosti a zlepšení ekonomické situace zemědělců, kteří pěstují jen rýži. Výhodou pěstování této houby je, že lze využít slámy, které je velké množství po sklizni rýže a že tato houba nevyžaduje náročnost prostředí pěstování. Lze ji pěstovat jak v otevřeném tak i v uzavřeném prostředí. Další

výhodou je, že proces růstu je poměrně krátký. Lze jej sklízet již po 21 dnech po sázení. Tradičně se tato houba používá jako pokrm již 2000 let v Číně. Podle určitého zdroje je slámovka na třetím místě spotřeby na světě, po žampionech a šii-také¹⁴.

3.4 Podmínky realizace

3.4.1 Podmínky, které poskytuje projekt

▪ Rozpočet

Celková částka, kterou projekt vyhrazuje na zřízení a vybavení chráněné dílny na 3 roky činní 1 348 952,-Kč (je však možné, že budou sehnány další finanční prostředky), což představuje zhruba 12% z celkového rozpočtu projektu.

Tato částka postupně bude vynaložena na školení (dát do poznámky, kde je přístupný plán školení, že ho máme – třeba: Předběžný plán školení je k dispozici v projektové kanceláři apod...) v rámci chráněné dílny, její stavbu a pak provoz a řízení do ukončení

¹⁴ <http://www.mssf.org/cookbook/straw.html>

projektu. Veškeré příjmy plynoucí z prodeje výrobků a služeb v rámci chráněné dílny budou využity na reinvestice do samotné dílny¹⁵.

Kromě této částky členové týmu již předběžně navazovali na jiné případné sponzorování do stavby dílny. Předběžně členové týmu projektu již jednali s potenciálními donory, např. s finským projektem rozvoje venkova, který má sídlo v Hue a investuje do činností jakož to vybudování soběstačných skupin, do obnovení tradičních řemesel ale i do zemědělství v chudých oblastech v provincii Thua Thien – Hue, mj. i do okresu Phong Dien, kam patří i cílová obec projektu Phong My. Dále jsme se setkali s organizací East Meets West se sídlem v Danangu, založenou za účelem pomoci postiženým obětem války. Jednali jsme také s Aliancí zemědělských družstev. Aliance nabídla pomoc při poskytnutí některých služeb týkajících se např. školení vybraných zaměstnanců, odkupu produkce dílny a možnost rozšíření činnosti dílny.

Finský projekt by mohl přispívat při zakládání soběstačné skupiny a poradenství v oblasti zemědělství, v našem případě se jedná o problematiku pěstování hub. Rovněž by mohl také přispět na samotnou stavbu chráněné dílny. Organizace East Meets West by zase pomáhala například při nákupu speciálních pomůcek a investicích do stavby, nebo v rámci celého projektu při zakládání speciální třídy pro postižené děti.

▪ Management dílny

V samém začátku se členové týmu budou podílet na stavbě, na výběru zaměstnanců a na řízení dílny. Chod dílny bude pod kontrolou projektu až do doby předání nadcházejícím majitelům dílny, kteří tvoří soběstačnou skupinu (nebo svaz) postižených lidí v obci. Cílem toho je, aby dílna byla řízena podle zamyšlené systémovosti a účelnosti modelu dílny. V dílně bude pracovat jednak řídicí pracovník, jednak sociální pracovníci, jednak intaktní pracovník pečující o postižené zaměstnance, samotní postižení zaměstnanci, pravděpodobně i účetní dílny a projektu, další spolupracovníci a dobrovolníci, přidružené domácnosti apod.

3.4.2 Podmínky v obci

Přírodní podmínky

Lokalita Phong My je typickou lokalitou Vietnamu s nízkou dostupností na pomezí horských a nížinatých oblastí ve středu země bráno z východu na západ. Leží mezi nejdůležitějšími komunikacemi, které ji však míjejí. Lokalitou protéká řeka O Lau. Jsou zde kamenité půdy s geologickým podkladem z období Ordoviku. Oblast byla původně zarostlá stále zelenými smíšenými lesy. V oblasti se také pěstuje rýže. V oblasti se nenacházejí žádná významnější obchodní či turistická či průmyslová centra. Oblast tvoří vlastně protipól vzhledem k hlavnímu městu provincie Hue pokud jde o současně vnímanou atraktivitu lokality, sociální a ekonomické zabezpečení, národnostní složení atd. Navíc byla velmi výrazně postižena americkým válečným konfliktem. Je zde jedno obecní centrum a 15 obcí. Phong My tvoří nejrozsáhlejší avšak také nejchudší oblast okresu Phong Dien.

Obec Phong My je tak vlastně velmi rozsáhlým územím zaujímajícím rozlohu 394 km².

¹⁵ Rozpočet na tyto činnosti viz níže.

Obec se nachází v oblasti tropického klimatu: vysoké teploty, vysoká vlhkost a časté husté deště. V průběhu roku zde rozlišujeme dvě roční období: období sucha a deště. Období sucha trvá od února do září a období dešťů trvá od října do ledna dalšího roku. Množství srážek se v průměru pohybuje okolo 2400mm za rok (78% množství srážek v celém roce spadne v množství průměrně 600mm-800mm za měsíc). V období sucha srážky dosahují jen 50-60mm za měsíc. Průměrná roční vlhkost vzduchu je 85%.

Teplota se pohybuje v ročním průměru okolo 24.2°C. Nejvyšší teploty výbají v červnu a v červenci (od 36-41°C). V zimním období teploty výrazně klesají a pohybují v rozmezí 12-17°C. Výkyvy teplot jsou velké, např. v červenci až do 10°C.

Do oblasti zasahují různé větry: východozápadní mozuny, které přinášejí nižší teploty, a to v období od října do února dalšího roku. Západojižní větry vanou od května do srpna. Přináší vysoké teploty a sucha. Kromě těchto mozunů se fouká i východojižní vítr, který s sebou přináší vlhkost z moře a je velmi osvěžující.

Slunce svítí v průměru 1900 hodin ročně. Nejvíce v období od dubna do září.

Obec disponuje dostatkem povrchové vody. Protékají jí řeka O Lau a různé horské prameny či jiné potoky. Hlavní zdroj vody Quao dodává vodu pitnou i vodu užitkovou pro výrobu. Obec je však velmi rozsáhlá. Voda není dostupná všude. Podmínky dostatku vody je třeba ověřit přímo na pozemku, kde dílna bude postavena (zdali je třeba vrtat víc studen a zdali se nachází právě na tom pozemku pouze jeden pramen či více vodních zdrojů). V tomto případě je třeba uvažovat otázku jak vodu přivést, vznikly by tak další náklady s přívodem související¹⁶.

Obec se nachází v oblasti, kde často ohrožují přírodní katastrofy jako tajfuny, povodně. S těmito neřády se musí také počítat. Z rozhovorů s místními lidmi povodně zasahují každoročně.

Ekonomický základ

Obec dosud nebyla cílovým regionem žádného projektu zaměřujícího se na pomoc postiženým lidem. Žije zde více než 950 rodin a přibližně 250 postižených lidí, z nichž podle zprávy okresu je schopno pracovat asi 40 lidí, avšak není známo, podle jaké metody byla pracovní schopnost uznána či nikoli. Hlavní příjmy zdejších lidí plynou ze zemědělství (pěstování rýže, arašídů, manioku, kaučuku), z lesnictví, chovu dobytka. Ovšem tyto příjmy jsou v průměru nízké a mnohdy nepokrývají běžné životní náklady¹⁷. Mnozí lidé nemají práci ani pravidelné příjmy; v rodinách, kde jsou postižené děti je navíc situace výrazně komplikovanější, zejména integrace dítěte do společnosti a možnosti rodičů pracovat jsou velmi omezeny. Při jednom z uskutečněných rozhovorů s vedoucím družstva Hoa My, panem Vinhem, jsme zjistili, že kromě dvou rýžových sklizní lidé většinou nemají práci a to až celých 6 měsíců v roce¹⁸. Vzhledem k tomu, že

¹⁶ V takovém případě je třeba alternativně zvyšovat potřebu vyšší investice do přívodu vodního zdroje na pozemek, viz rozpočet

¹⁷ Z námi uskutečněných rozhovorů je patrné, že u cílových skupin příjem zdaleka nepokrývá běžné náklady na život. Zcela všechny subjekty cílové skupiny, ať už se jedná o jednotlivce či rodiny, mají měsíční příjmy pod minimem a berou státní dotace, které vyvíjí podle situace jednotlivců či rodin, zdali jsou nebo nejsou dioxinem postiženi.

¹⁸ Rozhovor s vedoucím zemědělským družstvem panem Vinhem, dne 16.4.2007.

zdejší lidé jsou převážně zemědělci a jejich vzdělání je poměrně nízké, bude vhodné, aby mohli dělat práci, která více vyhovuje jejich přirozenému potenciálu, a to i vzhledem k finančním prostředkům projektu, které nestačí na radikální změnu jejich potenciálu.

Postupně se přivádí voda k rodinám. Podle zprávy okresu kolem 53% rodin užívá vody odpovídající hygienickým normám¹⁹. Hlavní zdroje vody jsou potůčky, studny nebo prameny. V současné době systémem samospádové vody disponovalo 5 dědin Hoa Bac, Tan My, Hoa My, horské osady Ha Long a Khe Trang. Po bouři Xangsane mají tento systém k dispozici už jen 3 dědiny: Hoa Bac, Hoa My a osada Ha Long. V současné době Centrum čisté vody a hygieny životního prostředí provincie realizuje plán opravy a inovace tohoto systému²⁰.

Kanalizace a systém zavlažování se také budují. Hlavní silnice vede obcí až k téměř nejvzdálenějším vesnicím. Dobré je také dopravní spojení s okresem (silnice číslo 6), kterým vede hlavní dopravní tepna Vietnamu. Přímo v okresním městě Phong Dien je železniční stanice (též hlavní železniční trať, která vede ze Severu do Jihu země). Cesta do centra Hue je 40km dlouhá a trvá zhruba 40 min. autem, což představuje velkou výhodu co se týče přepravy zboží. Každý den jezdí autobus jednou do Hue a zpátky.

Elektriny má možnost užívat jak k výrobě tak k běžnému životu 92% obyvatel. V obci je nově vybudována zdravotní stanice. Ovšem její vybavení je velmi skromné.

V okolí obce se nachází mnoho trhů, kde se prodávají zemědělské produkty. Drobní i velcí odběratelé jsou schopni jezdit až do odlehlých míst, aby nakupovali zboží a dále prodávali na trzích. Sami místní lidé se nabízeli, že by se přímo zapojili do procesu výroby dílny (fáze odbytu), tzn. že by odebírali přímo produkci z dílny a jezdili prodávat na trzích buď jako přímí prodejci za komisi, aneb za zprostředkovanou cenu²¹.

3.5 Stavba

3.5.1 Technické požadavky

Chráněná dílna je zcela jistě jedna z nejdůležitějších částí samotné realizace projektu. Stavební projekt je třeba vypracovat na několika úrovních. Následující odstavce jsou specifické technické požadavky projektu, které dílna má a musí plnit:

- požadovanou rozlohu pozemku je 2000m², který máme přislíbený ze strany obecní autority. Přesto zkušenost říká, že budou velmi obtížná politická jednání s autoritami, aby projekt dostal tento požadovaný pozemek;
- cílovou skupinou chráněné dílny jsou postižení lidé různé povahy a stupně postižení, právě proto je nutno stavět dílnu tak, aby byla přístupná všem postiženým lidem; kancelář i ostatní místnosti musí být upraveno tak, aby byly bezbariérové. V dílně bude pracovat minimálně 10 osob a 2 zdravé osoby. Tedy dílna musí mít všechny aspekty odpovídající normám chráněné dílny;

¹⁹ Při srovnání oficiálních statistik s realitou jsme několikrát zjistili větší či menší nepřesnosti, proto je nutné uvedené procento brát s odstupem.

²⁰ Návrh voličů okresu Phong Dien dne 02/04/2007 o investici, rozšíření a stavbě čisté vody v okresním městě Phong Dien a v obcích Phong Xuan, Phong My, www.thuathienhue.gov.vn.

²¹ Rozhovor s vedoucím zemědělským družstvem panem Vinhem, dne 16.4.2007, s vedoucím zemědělským družstvem panem Thuem z obce Phu Luong, dne 27.9.2007

- pozemek, na kterém bude postavena dílna, má být pokud možno co nejbliže k místním komunikacím, aby zaměstnancům dílny byl umožněn co nejsnadnější přístup a také co nejbliže k infrastruktuře obce a inženýrské síti. Cesta k pozemku musí umožňovat příjezd a odjezd průjezdem o šířce nejméně 3,5 m a výšce nejméně 4,1 m;
- vzhledem k povaze výroby dílny pozemek by měl disponovat dostatkem vody. Pokud není zaveden vodovod řešení budou studny. Podle zkušeností z rozhovorů s místními lidmi, většina půdy je na báze kámen, znamená to, že nelze vrtat hlouběji než 12 – 15m. Počet studen bude hodně záležet na tom, kde se pozemek nachází, zdali nebude přímo u pramene nebo naopak. Denní spotřeba vody na zavlažování bude vysoká, odhadem bude zhruba 5m³/100m² rozlohy výroby. Pokud se stane, že na pozemku bude jen jeden pramen, je velmi pravděpodobné, že nebude dostatek vody na provoz dílny. Voda by se pak musela přivést od jinud. Úspěšnost v této otázce spočívá ve vzdálenosti pozemku k dalšímu prameni vody, stupni obtížnosti při zavedení vodovodu a rozpočtu vynaložený na stavbu dílny;
- vzhledem k přírodním jevům v obci je třeba uvažovat o opatřeních proti katastrofám jakož jsou mozuny a povodně. Znamená to, že stavba jednak musí být velmi kompaktní a pevná, jednak základ musí být řešen tak, aby podlaha byla vyšší, než je v normálních podmínkách jako jedno z protipovodňových opatření
- na tomto pozemku bude několik místností:
  - kancelář: bude využita nejen pro pracovní účely ale bude představovat také místnost osvětovou. To znamená, že budou probíhat různé semináře, školení, jednání a setkání. Budou zde i výstavy výrobků dílny. Rozloha kanceláře představuje cca 50m² (o rozměr 5x10), umístěna hned u příjezdu. Cihlová dvouvrstevní stěna, střecha pokryta taškami. Musí mít zajištěno dostatečné denní osvětlení (nejméně 5 okny), přímé větrání. Sociální zázemí (WC, případně koupelny) musí být speciálně upraveno, aby bylo přístupné i pro handicapované zaměstnance a návštěvníky
  - vzdělávací místnost (30 m)
  - malá vzdělávací místnost (25 m) určené pro vzdělávání dětí
  - chladírna (o rozměr 5x10m) bude místo, kde se pěstuje houby, které požadují náročnější podmínky na teplotu. Vzhledem k tomu, že se obec nachází v oblasti, kde jsou poměrně vysoké teploty, bez chladírny by se nedalo pěstovat ušlechtilější druhy houby, jejichž ceny se pohybují v průměru 50 000 VND/kg ale mohou růst jen v podnebných podmínkách, kde se teploty pohybují v průměru 16-18°C. V chladírně se také uchovávají podhoubí
  - sklady: pro úschovnu materiálu (100m²), ten nevyžaduje pevnou stavbu, ovšem, aby materiál byl udržen v suchu
  - další sklad bude pro skladování výrobků (60m²). Tento vyžaduje zděnnou stěnu pro udržení čistoty a zabránění prachu a jiných nečistot včetně plísni. Právě proto vyžaduje velmi nízkou vlhkost uvnitř skladu. Oba sklady vyžadují hlavně

nízkou vlhkost, aby se vytvořila dobré podmínky pro zachování materiálu a výrobků

- místnost na kotel (pec) a na sušení výrobků (sušárna) o rozměr 50m² včetně potrubí na vedení páry. V této místnosti bude stavěn i komín pro případ využití uhlí na kotel. Při sušení výrobků vyžaduje, aby v sušárně bylo kolem 40-50°C. Tato teplota je podle (zatím) zkušeností dostačující²². Stěna standardní ale nemusí být již dvouvrstevní cihlová. Ke koteli je zapojena i pec, která slouží k desinfekci s výkonem 1000 balíčků substrátu. Musí být dostatečně vysoký komín, aby kouř nezavadil místnímu prostředí
- místnost na sedbu podhoubí do balíčku o rozměr 20m², která se může nacházet v místnosti na kultivaci zklíčení hub o rozměr 300m². Tato místnost nemusí být zděnnou stěnu

Místnost na sedbu podhoubí

- místnost na zpracování materiálu (přípravu substrátu) s rozměrem 100m² též může mít jednoduchou stěnu
- dvůr na sušení materiálu (v našem případě se jedná o slámu, bavlnu a piliny). Na tomto dvoře je mělká nádrž, ve které se provádí dezinfekce materiálu a také příprava substrátu na sadbu hub (300 m²). Na dvoře bude podláždění taškami s účelem udržovat čistotu
- dílna samotná (pěstírna): cca 900m². Pěstírna bude jednoduchá se střechem ze slámy. Kolem místo zděné stěny jsou listy ze slámy připevňující ke betonovým sloupům. Vzhledem k tomu, že v dílně bude vysoká vlhkost musí proto podlaha být zabetonována nebo zalita cementem tak, zadržovala voda na povrchu. V dílně bude namontován systém na vytvoření vodní páry na zvýšení vlhkosti a přispívá k regulaci teplot v případě extrémního počasí. Vzhledem k tomu, že

²² Rozhovor s panem Phucem, předseda sdružení válečných veteránů, zakladatel dílny na výrobu hub v Hung Yenu dne 6.4.2007

substráty s houbami se budou viset, střecha musí být koncipována, aby měla vysokou nostnost.

Střecha musí mít velkou nostnost

- další přístavby např. nádrž na substrát pro výrobu organické hnojivo (pro případ rozšíření činnosti dílny). Nádrž musí být speciálně upravena tak, aby nepronikla žádná látka z substrátu a aby nevznikl pach z ní
- jiné přístavby např. na odpady (septik) jak z výroby tak i z samotného provozu jakožto wc, odpadová voda atd. Musí být vyřešena otázka životního prostředí
- v případě schodiště: vzájemný vztah mezi výškou h a šířkou b v mm schodišťového stupně musí být $2h + b = 630$ mm. Tuto hodnotu je možno snížit až na 600 mm za předpokladu, že nebude překročen nejvyšší dovolený sklon schodišťového ramene příslušného schodiště.

Aby dílna mohla být schválena k užívání a k plné spokojenosti sloužila svým uživatelům, musí mít mimo jiné vlastnosti, které jsou dané platnými předpisy. Jedná se o celou řadu mechanických, statických, konstrukčních, požárních, hygienických, prostorových, provozních, bezpečnostních i energetických požadavků na vlastnosti stavby. Souhrn těchto požadavků je podrobně stanoven v zákonech, prováděcích vyhláškách a nařízeních. Ve Vietnamu je to zákon o stavebnictví č. 16/2003/QH11 ze dne 26 .11.2003.

Z hlediska zadání stavby (výběru realizátora stavby) v návrhu stavby chráněné dílny musíme dbát o to, zdali v obsahu návrhu jsou:

- dokumentace návrhu – studie stavby, která slouží primárně k definici předmětu díla
- dokumentace návrhu na vydání územního rozhodnutí o umístění stavby. Představitelé lidového výboru obce již předběžně souhlasili, že vydá pozemek na stavbu dílny
- dokumentace stavby k žádosti o stavební povolení. Tato dokumentace je to nejnnutnější k realizaci projektu
- dokumentace pro provedení stavby je nejobsáhlejší a nepodrobnější stupeň dokumentace, která je v průběhu projektu vypracována. Její důležitost spočívá

v přesném vymezení předmětu stavby. To znamená, že v případě použití této dokumentace pro provedení stavby je riziko navýšení ceny velmi malé

- dokumentace skutečného stavu je dokumentací, kterou obdržíme po dokončení stavby. Tato dokumentace vychází z dokumentace pro provedení stavby a je finální dokumentací stavu objektu po dokončení. Představuje jako předávací protokol

3.5.2 Finanční požadavky

Celková částka, kterou projekt vyhrazuje na zřízení a vybavení chráněné dílny činí 1 348 952,-Kč. Tato částka je rozdělena na 3 roky podle rozpočtového programu projektu. Znamená to, že nelze využít a investovat na jednou do stavby dílny. Musí se proto hledat jiné zdroje investic do stavby, jak bylo výše zmíněno. K tomu je potřeba vypracovat další návrh pro potenciální sponzory nebo investory do stavby dílny. Nutný krok je ovšem především úspěšné jednání (i politické) s místními autoritami, zejména s okresním výborem, aby projekt dostal vyžadovaný pozemek.

Tabulka 1: Předběžný rozpočet na stavbu chráněné dílny

P.č.	Obsah investice	Harmonogram	Rozloha (m2)	Celkem (VND/USD)
1	Kancelář	1.1.2008	50	164 063.00 Kč
2	Chladírna	1.1.2009	50	131 250.00 Kč
3	Skład na výroby	1.1.2008	60	26 250.00 Kč
4	Skład na materiál	1.1.2008	100	105 000.00 Kč
5	Stavba pece	1.1.2008	30	10 500.00 Kč
6	Stavba sušárny	1.1.2008	50	10 500.00 Kč
7	Stavba místnosti na pec a sušárnu	1.1.2008	50	98 437.50 Kč
8	Místnost na sedbu podhoubí do balíčku	1.1.2008	20	39 375.00 Kč
9	Místnost na kultivaci zklíčení hub	1.1.2008	300	39 375.00 Kč
10	Pěstírna	1.1.2008	800	65 625.00 Kč
11	Místnost na zpracování materiálu (přípravu substrátu)	1.1.2008	100	26 250.00 Kč
12	Dvůr a mělká nádrž	1.1.2008	300	19 687.50 Kč
13	Vedlejší stavby (přívod vody, studna, příjezdová cesta)	1.1.2008		131 250.00 Kč
14	Protipodvodňové opatření - hráz, zvýšený základ dílny	1.1.2008	2000	131 250.00 Kč
15	Odpady (zbytky z výroby, wc, odpadová voda)	1.1.2008		13 125.00 Kč
16	Nádrž	1.1.2008	50	19 687.50 Kč
	Mezisoučet			1 031 625.50 Kč

Harmonogram: poslední fáze stavby (před 31.3.2008)	Nákup zařízení	Počet	Cena	Celkem (VND/USD)	
	Pec na uhlí	1	40 000 000	52 500.00 Kč	
	Zařízení na chlazení + mrazicí boxy	1	40 000 000	52 500.00 Kč	
	Čerpadla	3	2 500 000	9 843.75 Kč	
	Zavlažovací a zvlhčovací systém		10 000 000	13 125.00 Kč	
	Mezisoučet			127 968.75 Kč	
Harmonogram: po dokončení stavby (31.3.2008)	Nákup materiálu	Množství (kg)	Cena (VND)	Celkem (VND/USD)	
	Sušená sláma	50 000	400	26 250.00 Kč	
	Piliny	10 000	600	7 875.00 Kč	
	Přírodní zbytková bavlna	2 000	2 500	6 562.50 Kč	
	Zklíčení hub (giông)	1 000	15 000	19 687.50 Kč	
	Jiné (chemické hnojivo, vápno...)		10 000 000	13 125.00 Kč	
	Pracovní pomůcky		10 000 000	13 125.00 Kč	
		Mezisoučet			86 625.00 Kč
	Příprava	Harmonogram		Celkem (VND/USD)	
Školení	nejpozději 15.3.2008	6	78 750.00 Kč		
Trénink s přítomností instruktora přímo na místě	1.4.2008	3 měsíce	19 687.50 Kč		
	Mezisoučet		98 437.50 Kč		
	CELKEM		1 344 656.75 Kč		

Poznámka: ceny jsou z podzimu roku 2006²³. Žlutě označený řádek znamená, že tato stavba bude, jestli bude dostatek finančních prostředků v rozpočtu nebo bude financována z jiných zdrojů

3.5.3 Harmonogram

- Analýza právní subjektivity chráněné dílny – září a říjen 2007
- Jednání s místními autoritami i hned po schválení projektu. Nejpozději v první polovině září až říjen 2007. V programu jednání budou schválení návrhu dílny, jejíž umístění, model, právní subjektivita, řízení a provoz
- Zadání projektového návrhu u projektantů (realizátorů), aby zpracovali nutné dokumentace a cenovou nabídku. Doba zadání závisí na průběhu a výsledcích jednání s autoritami. Pozvánka na výběrové řízení

²³ Plán výroby jedlých a léčivých hub v měst. části Phuc Thang, Phuc Yen, provincie Vinh Phuc, Centrum rostlinné biotechnologie Hanoj 10/10/2006.

- Jednání s místními autoritami ohledně schválení dílny: dokumentace, stavba, výběr realizátora stavby dílny
- Souběžně s těmito aktivitami se postupně vybuduje cílová skupina projektu (nejlépe soběstačných) a výběr kandidátů na školení do výroby v dílně – podrobněji v kapitole V Právní subjektivita dílny a řízení. Jednání s organizacemi, které zajišťují školení.
- Zahájení stavby v plánu je 1.1.2008. Stavba trvá 2 měsíce. Problém je fakt, že v tomto období bývá hodně dešťů. Je otázka, zdali vůbec lze stavět v tomto období. Pokud ne, celý proces se musí přesunout o 3 měsíce později.
- Nákup materiálu: 2 týdny před ukočením stavby.
- Školení zaměstnanců: 2 týdny před zakočením stavby a pak přímo na dílně.
- Zahájení výroby: po kolaudaci stavy dílny.
- První sklizeň: 3 měsíce po zahájení výroby
- Předání dílny do rukou soběstačné skupiny (cílové skupiny)

Tabulka 2: Předběžný harmonogram stavby chráněné dílny

Project: Harmonogram chrannene dilny						Page r1, c1						
Date:	2007	2007	2007	2007	2007	2008	2008	2008	2008	2008	2008	2008
8.8.2007	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul
1 Analýza právní subjektivity												
2 Politické jednání o dílně												
3 Zadání + přeběžné výběrové řízení												
4 Jednání o dílně - dokumentace, stavba...												
5 Výběrové řízení												
6 Budování soběstačné skupiny, výběr zaměstnanců na školení...												
7 Zahájení stavby												
8 Nákup materiálu do dílny												
9 Školení zaměstnanců, zajištění instruktora												
10 Zahájení výroby												
11 První sklizeň												
12 Předání dílny												

Project: Harmonogram chrannene dilny										
Date:	2009	2009	2009	2009	2009	2010	2010	2010	2010	
8.8.2007	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	
1 Analýza právní subjektivity										
2 Politické jednání o dílně										
3 Zadání + přeběžné výběrové řízení										
4 Jednání o dílně - dokumentace, stavba...										
5 Výběrové řízení										
6 Budování soběstačné skupiny, výběr zaměstnanců na školení...										
7 Zahájení stavby										
8 Nákup materiálu do dílny										
9 Školení zaměstnanců, zajištění instruktora										
10 Zahájení výroby										
11 První sklizeň										
12 Předání dílny										

3.5.4 Životní prostředí

Chráněná dílna ovlivňuje životní prostředí obce, alespoň z hlediska celkové estetiky obce.

Co se týče technické stránky jakožto odpadů, hluku, prachu i pachu z provozu dílny zásah do životního prostředí je minimální.

Charakter výroby dílny téměř splývá s podmínkami prostředí dnešní obce. Odpad z provozu skoro nevzniká. Všechn materiál je použit k přípravě substrátu, který se dá posléze zpracovat jako mikroorganické hnojivo. Substrát je tak kvalitní, že členové projektového týmu uvažují o pěstování tzv. čisté zeleniny, než bude substrát zpracován na mikroorganické hnojivo. Dílna bude potřebovat hodně vody na zalévání, ale voda, která by stékala dolů na podlahu v pěstírně po zavlažování by vůbec neměla negativní

vliv na životní prostředí (na půdu kolem pěstírny). Jednak proto, že podlaha bude z betonu, množství vody jím protékající je téměř nulové. Podle profesora Kieta z Ústavu biotechnologie na vietnamské Univerzitě v Hanoji je voda, která by protekla podlahou pěstírny dolů čistá jako ze studny, a proto by stejně neškodila půdě.

V dílně je minimální počet strojů, lze proto vyloučit, že by z provozu dílny mohl vzniknout velký hluk, jenž by obtěžoval místní obyvatelstvo. Ani nevzniká velké množství emise a prachu při provozu dílny. Pec na zpracování materiálu a sušení hub je poměrně malá, neboť žádnou extrémně výkonnou tyto činnosti nevyžadují.

Ze suché slámy a sušených i čerstvých hub není cítit žádný pach, naopak vůni. Přestože je tam vysoká vlhkost, jímž by mohly vzniknout plísně, dobrá cirkulace vzduchu a dostatek čistoty by dobře bránily vzniku zápachu.

Z hlediska estetiky se přezkoumají různé návrhy architektury stavby dílny. Účelem bude, aby stavba zapadla do prostředí v okolí i mezi okolní zástavbu. Znamená to, že dílna by měla vypadat tak, aby odrazila co nejvíce aspektů tradičního venkova Vietnamu, to však předpokládá, že je nutné znát pozemek a umístění stavby na něm, aby bylo možné nakreslit návrh v reálné poloze a s reálným pozadím stavby. Zvažováno bude i oplocení dílny. Kolem dílny se zasazují stromy, které slouží nejen k dekorativním ale i k obranným a jiným účelům, např. upevnění hráze proti povodním, ke stabilitě teploty uvnitř dílny (jejich stín hodně pomáhá při velkých vedrech).

Kromě ekonomických, technických podmínek a požadavků stavba chráněné dílny musí splnit i otázku životního prostředí. I když z provozu dílny je minimální množství odpadů jak pevných tak i nepevných, řešení této otázky nelze přehlednout. Systém nakládání s odpady, odvodnění podlahy v pěstírně musí být konstruován podle platných norem.

3.6 Právní subjektivita dílny a řízení

3.6.1 Organizační struktura

Personální zajištění projektu

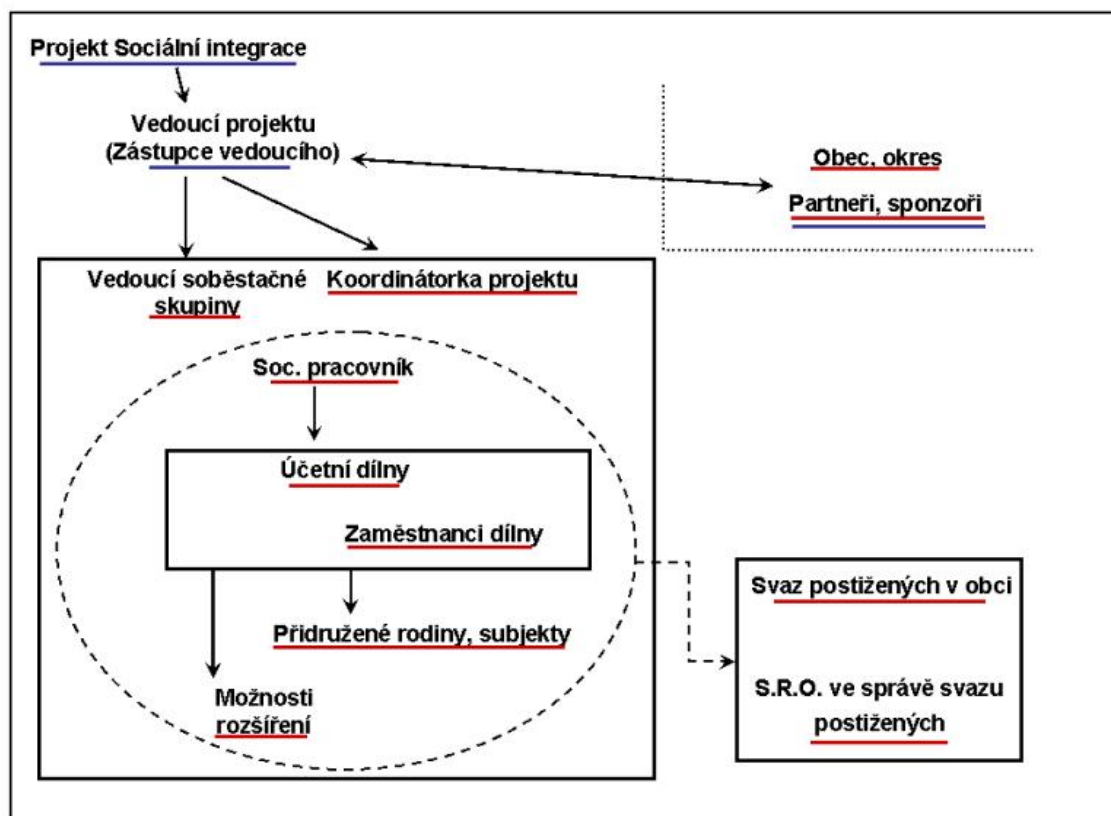
Management: je přímo zodpovědný za stavbu a pozdější provoz dílny. Skládá se z týmu v ČR a ve VSR. Management je součástí užšího realizačního týmu projektu, který zajišťuje bezproblémový průběh, organizaci a ekonomické zajištění projektu, jeho kontrolu apod. Patří sem následující funkce:

- vedoucí projektového týmu – Mgr. Jiří Kocourek,
- zástupce vedoucího projektového týmu – Ing. Nguyen Viet Cuong,
- koordinátorka projektu – Bc. Nguyen Thi Lan Anh

Vedoucí týmu je zodpovědný za průběh projektu, za komunikaci s MPSV ČR, s velvyslanectvím ČR v Hanoji, s partnerskými organizacemi, cílovými skupinami a dalšími kontrolními a spolupracujícími orgány. Zástupce vedoucího týmu po konzultaci s vedoucím odpovídá za koncepci modelu, stavbu a později i provoz dílny. Koordinátorka spolu s představitelem soběstačné skupiny nebo s jedním sociálním pracovníkem dohlíží na průběh stavby dílny. Pomáhá při organizaci výběru zaměstnanců, při nákupu

materiálu, organizaci školení a plánování harmonogramu dílny. Bude plně odpovídat za za správu dílny, správu dokladů vstupu a výstupu dílny v nepřítomnosti vedoucího nebo zástupce vedoucího projektu ve Vietnamu.

Tabulka 3: Předběžné schéma řízení chráněné dílny

- Účetní dílny zodpovídá za doklady vydané i přijaté v dílně. Na tuto činnost přímo dohlíží koordinátorka. Účetní je povinnen každý měsíc podávat zprávu o ekonomickém stavu dílny.

Kromě těchto hlavních funkcí jsou i externisté např. okres, partneři, sponzoři, dobrovolníci. V rámci předběžných příprav dílny a úvodních předjednání přislíb spolupráce od čtyř organizací. První z nich je Lidový výbor okresu Phong Dien (v březnu 2007 byla podepsána dohoda o spolupráci mezi realizátorem projektu Mgr. Jiří Kocourek, Aplikovaná sociologie a Lidovým výborem okresu). Dále tým projektu měl jednání s Finským projektem zabývajícím zemědělstvím a rozvojem venkova v oblasti působnosti projektu. Třetím významně potenciálním partnerem a sponzorem je organizace East Meets West se sídlem v Danangu. S touto organizací pracovní tým projektu již také měl jednání a předběžnou dohodu o případném zapojení do projektu. Čtvrtým, a ne posledním, potenciálním partnerem je Aliance zemědělských družstev v Hue. Předběžně bylo dohodnuto o organizaci školení v případě potřeby, pomoci při zprostředkování odbytu výrobků. Dále probíhá velmi intenzivní komunikace mezi projektem a Ústavem pro rostlinnou biologii v Hanoji. Pracuje se na návrhu nabídky školení zaměstnanců dílny, ovšem až po té, co projekt bude schválen. Tým projektu již také navštívil obec Phu

Luong, kde je pěstování hub ve velkém rozsahu velmi úspěšné. S vedoucím zdejšího zemědělského družstva, panem Thuem, se tým projektu domluvil na případné školení zaměstnanců dílny. Výhoda spolupráce s touto obcí je, že lidé mají velké zkušenosti pěstování hub podle místních (tedy blízkých) klimatických podmínek a také vzdálenost mezi dvěma obcemi je přijatelná.

Vietnamský koordinátor projektu spolu s vedoucím dílny (vedoucí soběstačné skupiny) nebo se sociálním pracovníkem a s účetním ve Vietnamu a celým užším týmem organizačně zajišťovat dokončení výstavby, průběžný stavební dohled projektového týmu, organizace a chod dílny, zajišťování odbytu dílny, jednání s dalšími partnery, kompletní provoz a zajištění dílny.

Z řad cílových skupin bude vybráno 10 lidí z řad přímých cílových skupin projektu, které budou za svou činnost v dílně pobírat měsíční plat. Zaměstnanci si sami či ve spolupráci s vedoucím dílny a dalšími subjekty atd. budou také zajišťovat odbyt vyrobeného zboží, jeho efektivní využití apod. Pokud to bude reálné, dílna bude rozšiřovat svou činnost na další výrobky i působení do jednotlivých domácností, které budou mít zájem se podílet na společném fungování dílny.

1. Pracovních činnosti v dílně (jednotlivé funkce)

Vzhledem k tomu, že se jedná o výrobu. Lze proces výroby rozdělit do několika fází:

- Příprava
- Růst
- Sklizeň
- Prodej, zpracování

Příprava:

V této fázi jsou činnosti jako příprava materiálu, příprava substrátu, očkování sadbou. Jen příprava materiálu vyžaduje, aby zaměstnanci byli schopni sušit, míchat. Znamená to, že na tuto práci musí být člověk, který je schopen chodit a pracovat.

Růst: Práce vhodná pro lidi na vozíku

Po očkování sadbou se přenášejí balíčky substrátu do místnosti s chladnější teplotou, aby podhoubí prorůstalo. Poté se tvoří zárodky - podhoubí. Vše probíhá v chladnější místnost. Po té se přenášejí opět balíčky už s prorostlými zárodky do pěstírny. V této fázi se již musí zalévat, alespoň dvakrát denně. Množství a intenzita záleží na venkovní teplotě a na vlhkosti uvnitř pěstírny.

Sklizeň: vhodná také pro lidi na vozíku

Jde o sběr trsů plodnic. Sbírají se vylomením trsu z balíčků. Poté se třeně odříznou. Mezi jednotlivými řadami a regály musí být prostor pro vozík a ještě nějaká vůle.

Prodej, zpracování (sušení): stačí na tuto práci též lidé na vozíku

Souběžně s těmito fázemi probíhají v dílně jiné činnosti např údržba, čerpání vody do studny (pokud bude potřeba), přepracování substrátu, úklid. Na všechny tyto práce musí zvládat zaměstnanci, kteří mají do určité míry v pořádku ruce a nohy (mohou chodit a jejich ruce jsou v pořádku). To proto, že jsou to náročnější práce, které vyžadují určitou

šikovnost a znalost zařízení v dílně (údržba), nebo více úsilí (při úklidu – čistota v dílně musí být řádně dodržena kvůli plísňím).

Chráněná dílna je nemalou součástí a cílem projektu. Projekt zcela do ní financuje až do doby předání celého projektu. Kocept, model, stavba i provoz dílny proto plně spadá pod kontrolou projektu. Projekt celou dílnu spravuje pod svým jménem a na svou odpovědnost vůči zadavateli projektu (MPSV ČR). Postižení lidé v obci jsou cílovou skupinou projektu a celý projekt následně bude předán do jejich rukou a to včetně chráněné dílny.

Některé činnosti dílny mohou zastávat i mentálně postižení, samozřejmě pod dohledem alespoň jednoho zdravého člověka po mentální stránce.

3.7 Vstup, výstup

3.7.1 Materiály, lidské síly, technologické vybavení

Materiály

Kromě samotného prostoru jako jsou sklady, místnosti ke zpracování a přípravě sadeb, pěstírna atd. k výrobě dílny jsou dále potřebné materiály: sušená sláma, piliny z kaučuku, zbytková sýrová bavlna a chemické hnojivo, vápno, voda. I stonky z manioku, které se vyhazují, se dají využít na podklad k pěstování bolcovitky – ucha Jidášova.

Slámy je dostatek v obci. Lidé ji nevyužívají k ničemu jinému než jen k vaření. Vzhledem k tomu, že nemá takovou ohřevnost jako pevná dřeva, uhlí, je vynechávána do hromad a nevyužita. Lze ji získat za velmi příznivou cenu (400VND/kg) a to minimálně dvakrát ročně.

Piliny z kaučuku je dalším materiálem, který se zpracuje na substrát. V obci jsou pěstované kaučuky, ovšem jsou mladé a proto se musí koupit jinde. Výhodou je, že se nevyhazují po jedné sklizni. Přezpracují se ohřátím na další substrát. Lze je získat za cca 600VND/kg.

Bavlny je také dostatek. Koordinátorka projektu se již po ní poptala u továrny na výrobu bavlněné tkaniny (Công ty cổ phần sợi Phú Bài) v květnu 2007 v průmyslové zóně v Hue, kde bavlnu spotřebují. Bylo jí sděleno, že je zbytku dostatek. Cena na trhu se pohybuje kolem 2 500VND/kg. Výhodou je, že dává nejvyšší produktivitu a lze ji přepracovat, opět ohřátím.

Chemického hnojiva a vápna je k dispozici všude na vesnici. Obec Phong My není výjimkou. Vápno je použito k desinfekci sušené slámy a hnojivo (velmi malé množství) je smícháno se slámou na substrát, aby vyprodukovalo více.

Jak bylo zmíněno, v obci je dostatek vody. Otázka zůstává ale, zdali na pozemku, kde bude stavěna dílna bude dostatek vody. Řešení jsou možná dvě: studny a připojení z pramenů, odkud je dostatek vody.

Lidské zdroje

Jedním z cílů projektu je podpora rovnosti příležitosti pro pracovníky obou pohlaví. Dílna se proto bude snažit zaměstnat kromě jiných kritérií lidi obou pohlaví a i příslušníky jiných národností. Vzhledem k tomu, že nezaměstnanost v obci je vysoká a obživa obyvatel je založena téměř zcela na zemědělství a povaha dílny je velmi blízká jejich znalostem, schopnostem a nevyžaduje žádnou příliš vysokou kvalifikaci, nebude problém příslušné pracovní pozice obsadit.

Záměrem dílny je i zapojit a přidružit další domácnosti do procesu výroby. Budou tedy realizovat výrobu přímo u nich doma s podporou dílny, ať už se jedná o dodání techniky, substrátu či odkup produkce.

Kritéria výběru zaměstnanců budou ještě dopracována ve spolupráci s partnerským lékařem a konzultací specialního pedagoga. Zaměřuje se dílna především na postižené subjekty, kteří mohou pracovat.

Odměna zaměstnanců za řádně odvedenou práci nebude příliš vysoká, ovšem jsou na úrovni příjmů ostatních obyvatel obce, kteří je mají. Vzhledem k náročnosti povahy práce a k míře nezaměstnanosti v lokalitě, jsou tyto odměny (odhadována průměrná výše cca 500 000 VND měsíčně na osobu) přiměřené. Odměny se budou dělit na 2 části: pevná a motivační.

3.7.2 Marketing trhu

Analýza SWOT:

- S-silná stránka:
  - Počáteční finanční zázemí – projekt financuje do zřízení stavby, školení personálu, nákup materiálu...
  - Není třeba velkého kapitálu kromě stavby - představuje cca 6,5% celkového rozpočtu na dílny (tato částka je počítána na 6 měsíců výroby).
  - Dostatek vstupu – sušená sláma je k dispozici 2krát ročně. Ostatní materiály se dají sehnat také za velmi příznivou cenu.
  - Výroba nevyžaduje příliš velké námahy a zručnost – celkový proces pěstování je rutinní zemědělská práce. Navíc práce probíhají v dílně, nikoli na polích.
  - Povaha výroby je blíž k lidem – obecně jde o zemědělskou produkci, která vyžaduje jen trochu odlišlou péči. Zaměstnanci ovšem budou vyškoleni ze zdrojů projektu
  - Velký trh – žije v provincii 1 138 000 obyvatel (v roce 2006)²⁴. Provincie má 9 okresů, zatím jen v okrese Phu Loc jsou pěstírny domácího charakteru. Drobní pěstitelé jsou také v jiných okresech, ovšem jejich produkce je zanedbatelná. Vedle provincie na Jih je známé město Da-Nang, jenž představuje největší potenciální trh ve Středu země. Kromě vnitřního trhu je i možnost vyvážet.

²⁴ <http://www.thuathienhue.gov.vn/Index.aspx>

- Stabilita cen – podle výzkumu, který členové týmu (Mgr. J. Černík, Ing. Nguyen Viet Cuong) provedli přímo na největším trhu v provincii, se ceny moc nezmění, tendence je růstová. Žampiony se dají pěstovat jen v chladných podmínkách (v Hue tedy v zimě) proto jejich ceny v ostatních ročních obdobích jsou poměrně vysoké.
- Dobré podmínky pro dopravu – spojení z obce na hlavní dopravní tepnu Vietnamu je velmi na dobré úrovni. Od březnu až do května se prováděla oprava a úprava silnice z obce na okres, kde se spojí s výše zmíněnou dopravní tepnou.
- Využití přirozeného materiálu, snížení vstupních investic potřebných pro udržení chodu výroby.
- W-slabá stránka:
  - Postižení lidé jsou pohybově omezení – nemohou vykonávat určitý druh práce.
  - Není zkušenost pěstovat houby – jde o pilotní program, který ale je aplikovatelný a aplikovaný již jinde s podobnými klimatickými podmínkami.
- O-příležitosti:
  - Rozšíření výroby – zapojení domácností k dílně
  - Rozšíření sortimentu výroby – kromě samotného pěstování by dílna prováděla zpracování výrobků, např. sušení, nakládání ale i pěstování čisté zeleniny, výrobu mikroorganické hnojivo atd...
  - Možnost refinancování ze zisků z prodeje výrobků – vzhledem k tomu, že projekt bude vyplácet personálu až do doby předání dílny, veškerý zisk vyplývající z podnikatelských činností dílny by mohl být refinancován do výroby, nákupu materiálu, rozšíření činnosti atd.
  - Pilotní projekt v okrese – možnost vstupu sponzora.
  - Možnost odkupu celé produkce – představitelé Ústavu pro rostlinnou biotechnologii a centra pěstování hub v okrese Phu Loc přislíbili, že odkoupí celou produkci dílny.
- T-hrozby:
  - Politické vlivy (zájmy) – podle zkušenosti, které členové týmu zjistili během pobytu v lokalitě, je taková skutečnost, že vedle jakéhokoli ekonomického zisku je politická „ruka“. Nejde o čistou politiku jako takovou, ale spíše o využití mocenských postavení, aby bylo dosaženo osobního ekonomického zisku, který musí vyplývat z moci.
  - Nedostatek zdroje vody

- Povodně, bouře – obec se nachází na oblasti, kde je nejčastěji zasažena přírodními katastrofami
- Malá možnost přímého dohledu – tým nemůže být přítomen nepřetržitě při realizaci stavby, výroby i prodeje.

Počáteční financování ze zdrojů projektu představuje velkou výhodu pro dílnu. Jednak proto, že bankovní půjčky pro obyvatele obce, zejména pro postižené, jsou nepředstavitelnou záležitostí, jednak proto, že projekt odměňuje zaměstnance až do doby předání projektu, tím zajistí stabilní příjmy zaměstnanců do doby, kdy je samotná dílna bude moci uživit sama. Po samotné stavbě dílny už není potřeba velkých investic do vstupu, tím umožňuje snadné zapojení do procesu výroby jiným domácnostem. Dalším velkým plusem v obci je dostatek vstupu, ať už se jedná o materiál nebo lidský kapitál. Trh je poměrně velký. Existuje neviditelný řetězec malých a drobných velkoodběratelů, kteří jsou ochotni jezdit nakupovat až k dílně. Ceny výrobků jsou poměrně stabilní. Cenový rozdíl mezi sezónami je minimální. Charakter výroby dílny je lidem velmi blízký - výroba je také založena na zemědělství, proto je výroba snadno zvládnuta a možnost zapojení do procesu výroby, možnost rozšíření výroby a sortimentu je reálná. Vzhledem k tomu, že se jedná o ojedinělý pilotní projekt v okrese, pravděpodobnost zapojení sponzora je docela vysoká.

Ceny, které členové týmu zjistili na trhu jsou: 12 000-15 000 vnd/kg slámovky; 8 000-10 000 vnd/kg hlívy ustříčná, kdyby byla sušená tak na trhu má hodnotu 45 000 vnd/kg; sušená lesklokorka lesklá stojí běžně 330 000-350 000 vnd/kg; sušené Bolcovitka ucho Jidášovo stojí kolem 90 000vnd/kg; sušené Šii-také má cenu kolem 120 000 vnd/kg²⁵

Vedle těchto výhod a možností jsou i určitá rizika, která spočívá jednak v lidech, kteří jsou pohyblivě omezení, jednak v tom, že pěstování hub představuje zcela nový obor zemědělství v obci. Spolu s těmito slabiny jsou zde politické zájmy, které vedle klimatických podmínek představují největší překážky k úspěchu dílny.

3.7.3 Další výrobky

Kromě samotné výroby hub dílna se pokusí i o rozšíření činnosti jako nakládání hub, sušení a další zpracování např. výroba čaje léčivých druhů hub. V rámci zpracování se dílna pokusí přilákat dalšího sponzora do výroby a zpracování léčivých hub do jiného odvětví např. do farmaceutického průmyslu.

Čistá (nechemická) zelenina je velmi poptávaným artiklem a substrát z hub je velmi vhodný i pro pěstování tohoto druhu zeleniny. Podle profesora Kieta z Ústavu biotechnologie na vietnamské Univerzitě v Hanoji tento substrát je velmi vhodný pro sezónní zeleniny, které je všude není dostatek. Podle něj po pěstování zelenin se dá substrát ještě zpracovat dále na mikroorganické hnojivo, kterého také není dostatek na trhu.

²⁵ Maloobchodní ceny zjištěné dne 15.05.2007

3.7.4 Doprava

Obec leží zhruba 40km od centra provincie Hue. Dopravní spojení z obce na hlavní dopravní tepnu Vietnamu (silnice č. 1) je na dobré úrovni. V okresním městě Phong Dien, které je od obce cca 12km, je i železniční stanice, která je jednou z mnohých na hlavní železniční trati ve Vietnamu. Toto vše představuje velmi příznivé podmínky pro přepravu zboží.

Sklizně jsou pravidelné, dopravní provoz je silný a zboží se distribuuje do místních trhů proto není třeba velkých dopravních prostředků. Navíc podle zkušeností jiných pěstíren velkoodběratelé sami najdou a nakoupí přímo v dílně (pěstírně).

3.8 Doporučení o rozšíření modelu

Chráněná dílna s modelem pěstování hub bude vůbec prvním modelem v provincii. Členové týmu během výzkumu o nalezení nejvhodnějšího modelu se zabývali i jinými formami výrob, které by mohly mít úspěch v rámci dílny. Např pěstování okrasných květin jako např orchidejí. Orchideje byly prvním cílovým modelem, o který se zajímal tým projektu. Vzhledem k jejich ekonomické neefektivnosti a sezónnosti ve srovnání s houbami tým doporučuje jako přídatnou výrobu při houbách. Neboť se jedná o zemědělský charakter výroby, která rovněž nevyžaduje náročnost při pěstování.

Další přídatná výroba při dílně je výroba briket ze slámy. Vzhledem k tomu, že tým neměl dostatek času, aby zkoumal a zjistil dostatečné informace o tomto alternativním výrobku.

Pěstování hub je spojeno s čistotou. Substráty z hub po sklizni se dají přezpracovat na nové ale i používat jako další substrát vhodný pro pěstování sezonních zelenin. Protože otázka hygieny v potravinách je velmi aktuální ve Vietnamu, tato možnost rozšíření činnosti dílny je velmi racionální. Substrát po zelenině se sice již nedají přezpracovat ale mohou se používat k výrobě mikroorganického hnojiva. Tento uzavřený model výroby byl navržen při rozhovoru s prof. Kietem z Ústavu biotechnologie na vietnamské Univerzitě v Hanoji.

Jak bylo výše zmíněné, houby kromě toho, že slouží jako velmi vhodná strava, tak slouží jako velmi vhodný prostředek k léčení určitých nemocí. Již staré východoasijské kultury znaly některé léčivé účinky hub. I z písemných záznamů ze středověku vyplývá, že se některé houby úspěšně používaly v lidovém léčení. Ještě dnes v Japonsku říká houbě šiitaké "houba dlouhověkosti" nebo "elixír věčného mládí". V poslední době se i významné vědecké instituce na celém světě zabývají léčivými účinky hub²⁶. Osvěta o dílně by idea přilákat dalšího sponzora z farmaceutického průmyslu je velmi reálná.

²⁶ http://www.volny.cz/myceliumwolf/recepty.htm#lecive_ucinky

3.9 Použité zdroje:

Literatura

1. Prof. Nguyen Huu Dong a kol.: Jedlá houba, základní vědecké znalosti a techniky pěstování, nakladatelství Zemědělství, Hanoj 2005.
2. Jan Černík, studie proveditelnosti, 2007

Webové stránky

3. http://www.darius.cz/archeus/B_H_zampion.html
4. http://www.volny.cz/myceliumwolf/recepty.htm#lecive_ucinky
5. <http://www.thuathienhue.gov.vn/Index.aspx>
6. www.thuathienhue.gov.vn

Vlastní projektový výzkum realizovaný v roce 2006 – 2007

- rozhovory s odborníky
- rozhovory s postiženými
- rozhovory se zástupci obce
- rozhovory s autoritami obce
- analýza trhu
- analýza potenciálu obce
- brainstorming
- analýza tradičního zemědělství
- analýza sociální a ekonomické situace v obci